

126

WIL

INSCRIPTIONS
BYZANTINES
DE MISTRA

(1re PARTIE: TEXTES)

PAR

GABRIEL MILLET

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

EXTRAIT DU BULLETIN DE CORRESPONDANCE HELLENIQUE

TOME 23, 1899

ATHÈNES
TYPOGRAPHIE DE PERRIS FRÈRES
1899

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

α M. Clon Stephanos

Homage des
sympathique

L. Miller

BB

INSCRIPTIONS
BYZANTINES
DE MISTRA

(1re PARTIE: TEXTES)

PAR

GABRIEL MILLET

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

EXTRAIT DU BULLETIN DE CORRESPONDANCE HELLÉNIQUE
TOME 23, 1899

ATHÈNES
TYPOGRAPHIE DE PERRIS FRÈRES
1899

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

INSCRIPTIONS BYZANTINES DE MISTRA

(Pl. XIV - XXIII)

Les ruines de Mistra ont été l'objet de longues études entreprises au nom de l'École d'Athènes, poursuivies pendant plusieurs années avec le concours de l'École des Hautes Études, de l'Académie des Inscriptions, de la Direction de l'Enseignement Supérieur et de celle des Beaux-Arts (1). Le plan d'un monastère a été dégagé par des fouilles; un musée d'architecture byzantine a été créé; de belles peintures ont été découvertes; enfin, grâce au talent de MM. Eustache, architecte, Yperman, Ronsin et Roumbos, peintres, qui ont collaboré à la reproduction des monuments, les matériaux d'une importante publication archéologique ont été rassemblés.

L'épigraphie de Mistra présente aussi un grand intérêt: elle comprend de véritables documents historiques, chrysobulles, actes épiscopaux, poésies politiques, dont la portée dépasse de beaucoup l'histoire même des monuments. Ces textes demandaient une étude distincte et approfondie; on les a réunis ici. Les inscriptions liturgiques ou iconographiques ont leur place marquée dans la description des églises et des peintures.

M. Zisiou a eu le mérite de publier le premier les inscriptions de Mistra (2). Le recueil de cet érudit pouvait être complété, soit au moyen du *Corpus Inscriptionum Græcarum*, soit surtout avec les copies recueillies par Fourmont au printemps de 1730 (3), encore inédites et dont les originaux ont dis-

(1) Je prie les directeurs et maîtres qui m'ont soutenu et aidé avec une inépuisable bienveillance, MM. Homolle, Monod, Psichari, Perrot, Schlumberger, Liard, Charmales, Roujon, Bayet et Lavis, d'agréer l'hommage de ma profonde reconnaissance.

(2) Ζησιού, *Σύμμικτα*, Athènes, 1892, p. 18-71.

(3) Le 24 février, il écrivait de Vulcano; de Sparte, il écrivait le 30 avril: « Depuis plus d'un mois je travaille avec 30 ouvriers... » Il était encore à Sparte le 27 mai (*Bib. Nat., Suppl. gr.*, 295, ff. 16 v; 6; 188-9).

paru (1). Un séjour prolongé à Mistra m'a permis de découvrir de nouveaux textes, qui avaient forcément échappé à une simple exploration et d'améliorer des lectures que l'auteur lui-même, embarrassé par la complication de l'écriture ou le mauvais état des documents, ne présentait que sous toutes réserves (2). Enfin il était à souhaiter que des pièces de cette importance fussent reproduites par le dessin ou la photographie (3).

La présente étude comprendra deux parties : la publication des textes et le commentaire. La seconde partie paraîtra ultérieurement.

Ces textes ont été transcrits, dans la mesure du possible, et suivant un système que le commentaire justifiera, avec l'orthographe, l'accentuation et la ponctuation de l'original. On s'est contenté de corriger les fautes évidentes du copiste : on indiquera les additions par des parenthèses ( ), les suppressions par des crochets obliques < > ; quant aux lettres à changer, elles sont signalées dans le texte par des italiques et corrigées dans les renvois. Les crochets carrés [ ] enferment les restitutions ; les doubles crochets [ ] les passages que j'ai lus autrefois et qui depuis ont disparu. Les lectures douteuses sont soulignées.

Les textes sont rangés par groupes topographiques qui répondent à peu près à l'ordre chronologique. On a commencé par les églises de la ville basse, au nord-ouest ; on terminera par les inscriptions du musée et des environs.

Panaghia du Brontochion.

Sur la paroi méridionale du narthex s'ouvre une petite salle, large de 2^m.70, longue de 3^m.05, dans laquelle est ménagé l'escalier conduisant au premier étage. Elle est couverte d'une voûte à forme indécise, coupole surbaissée dont les pendentifs se renflent, ou voûte d'arêtes aplatie vers le sommet. Au

(1) *Bibl. Nat., Suppl. gr.*, 571^A et 855.

(2) Ζησιου, p. 44.

(3) Les dessins qui accompagnent cet article sont l'œuvre de MM. Ronsin et Roumbos, que je suis heureux ici de féliciter et de remercier. J'ai fait moi-même les photographies.

centre de cette voûte, le Christ, dont on ne voit plus que la main droite et le nimbe, bénissait, dans une gloire portée par quatre anges et laissant échapper un rayon vers le sommet de chacune des parois. A l'extrémité de chaque rayon une main tient un parchemin déroulé, muni de son sceau (1). Dans les pendentifs et le long des arcs se déploie une guirlande, et, sous l'aile étendue de chacun des anges, quatre groupes de trois iambes, peints en lettres blanches, se détachent sur le fond bleu sombre. Chacun des parchemins porte un chrysobulle. Le texte des chrysobulles est écrit en brun rouge sur des lignes jaunes que séparent des interlignes verts.

Les chrysobulles sont au nombre de quatre, le plus ancien sur la paroi orientale dans la direction du sanctuaire, le second au sud, le troisième à l'ouest, le quatrième au nord, au dessus de l'entrée. Ce quatrième chrysobulle en recouvre un plus ancien, dont la surface est percée de trous où s'agrippe la seconde couche de stuc, et qui a reparu sur une assez grande étendue. Cette petite salle fournit donc six documents.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

1. *Iambes de la voûte.*

ΑΘΗΝΩΝ

Zisiou, p. 44, nos 25, 26 et 27. — Longueur des lignes, 0^m.43; hauteur, 0^m.03; interlignes, 0^m.03; largeur des lettres, de 0^m.015 à 0^m.02; majuscules régulières, peu de lettres entre les lignes, peu d'abréviations, aucun signe de ponctuation. L'inscription commence près du pendentif sud-est et se poursuit de gauche à droite. Les quatre groupes forment une suite unique. Le second est très effacé.

÷|÷ χερσὶ θεϊκαῖς καρδίᾳ βασιλέως
τὰ χρυσόβουλλα τῇ μονῇ δοῦναι τὰδε
χερσὶν ἐπαιρόμενος ἀγόνων νόμων

ἔ . . . φων . . . εἰκότως πάλαι λίαν
[. . . ὑπέ]στη παχώμιος καμάτους
. . . . . μακ . . . μίους

(1) L'un de ces sceaux (paroi nord) a été détaché, il y a plusieurs années, avant la visite de M. Zisiou (p. 43). Les autres ont été détruits, soit par l'effet du temps, soit par la maladresse des voleurs.

θεός ἄρ' ὑπένυξε παλαιολόγοις
αὐτὸς δ' ὁράται χριστὸς ἄνωθεν νέμων
τῆς σὲ τεκούσης τὸν πανευκληῆ δόμον

τοῖς αὐσονοκράτορσι τοῖς εὐσεβέσιν
τὴν εὐλογίαν εἰς διηνεκὲς κύρος
κυρῶν ἀναφαίρετον αὐτῶν τὸ κλέος ⋈

II. Chrysobulle (Andronic Paléologue, 1314-1315).

ZISIOU, p. 45-51. Hauteur du document, 2^m.80; largeur, 2^m.42; hauteur des lignes: dans le haut, 0^m.04, dans le bas, 0^m.03; interlignes, 0^m.03 et 0^m.02. (Planche XIV-XV).

Préambule

- 1 ⋈ εἴπέρ τι τῶν ἀπάντων χρῆμα κάλλιστον καὶ πρεπωδέ-
στατον τῷ ἐκ θεοῦ βασιλεῖ πρὸς εὐφρημίας καὶ δόξης ὄγκου καὶ
2 τῆς ὅλης ἀρχῆς ἀσφάλειαν· τὸ παρεδρεύουσιν αὐτῷ δικαιοσύ-
νην εἶναι κρίσει καὶ ἀληθείᾳ τοὺς λόγους αἰεὶ τῶν διοικουμένων |
3 σῶζουσα(ν)· δίκαιον γὰρ τὸ θεῖον· καὶ τοῦτο θεοφιλὲς ὁ στάθμη τῶν
δικαίων τι[νὰ] μετρεῖ καὶ οὐδαμῶς τὴν τῆς ἰσότητος νόμον δι[α]-
4 διδρασκόν· δεικνύται· σὺν λόγῳ δὴ τὰ πάντα διαιτῆσει καὶ
κρίνει βασιλεὺς καὶ . . . . . ὡς τὸ εἰκὸς δεξ . . . . . |
5 καὶ διὰ πάντων ὧν τις ἀν' εἰσφέρει δεξιῶν καὶ ὠρελίων εἰς τὸ
κοινὸν φιλοφρόνως δέξεται· καὶ πάντοθεν ἐφ' ὑψηλοῦ καθηήμενος
6 ὥσπερ ἀδέκαστος ἀγωνοθέτης | τῶν ἀρίστων, τοὺς ὅπωςδῆποτε
τὰ βέλτιστα δρῶντας ταῖς προσηκούσαις τιμαῖς ἀμείψεται προ-
τιθεὶς τὸ καλὸν εἰς τὸ μέσον ἔμμισθον· καὶ διαιρῶν ἐκάστῳ πρὸς
7 τὸ μέτρον οὐ δοκεῖ | κατορθοῦν καὶ γέρας ἄξιον· ἐπεὶ καὶ μόνος
εἰ θέμις εἰπεῖν δύναμιν θεόθεν εἰς τύπον δημιουργίας εἴληφε μετα-
8 ποιεῖν· καὶ ἄλλοιοῦν τὰ τ[ῶ]ν ὑπὸ χεῖρα· | καὶ παράγειν ἐκ ταπει-
νοτέρου σχήματος εἰς καινότερων ὀνομάτων μεταμείψει καὶ ἀξιῶν
καὶ ἀρχῶν εὐπρέπειαν· οἷς τὸν αἰῶνα πάντα καὶ συμπαραμένει τὸ
9 κῦδος ἀ|φαίρετον σῶζον τοῖς ἐξ αὐτῶν τὸ τῆς τύχης σέμνωμα,
καὶ τὸ τῆς μνήμης αὐτοῖς ἐντεῦθεν οὐδόλως σβέννυται· διὸ καὶ
παρὰ πάντων ἄμιλλα πρὸς τὸ καλὸν περὶ τὴν ἄσκησιν τῶν ἀξιο-
10 λόγων ἔργων καὶ φιλοτιμίας καὶ ζῆλος | ἐπαινετὸς ἐγγίνεται πρὸς
ἀυχιρέτους ἀποδυσμένων πόνους, εἰς ἓν τι τέλος χρηστὸν ὁρῶντων

- τὴν τῶν εὖ καὶ καλῶς διηγωνισμένων εὐκλειαν· οὐκ οὐκ ἀργῶς
 11 καὶ ἀνειμένως ἐντεῦθεν εἰς ἀρετὴν δέχκονται· νυττόμενοι δὲ | κέν-
 τρω φιλοκαλίας ἀσμένως ὁμοῦ καὶ μάλα θερμῶς τῶν καλλίστων
 ἄπτονται· καὶ χρήσιμοι καὶ κοινωφελεῖς καθίστανται· καὶ αὖξαι δὴ
 12 τῶν κατὰ γνῶμην ἔκθασις· | αὕτη γὰρ ἔννομος ὡς ἀληθῶς ἐπι-
 στασία καὶ τῆς τοῦ θρόνου περιωπῆς κατόρθωσις· ἡ δὲ κρηπίδα
 καὶ θεμέλιον ὑποβεβλήσθαι πρῶτως τὴν εἰς θεὸν εὐσέβειαν· οὐ
 13 μνημονεύειν μᾶλλον ἢ τὸν ἀέρα πνέειν χρεῶν· | τῷ χριστῷ κυρίου
 τοῦ ἀληθῶς θεοῦ· πρὸς ὃν ἡ διακόσμησις ὁρατῶν ὡς πραγματῶν
 καὶ τῶν τελειοποιῶν δωρημάτων ἔφεσις· μαρτύρια δ' ἂν εἶεν ἀντι-
 14 πάσης στήλης ἐμψύχου τοῦ σφόδρα θεοσεβεῖν, ἡ τῶν ἐκκλησιῶν
 ἀπασῶν φροντίς· ἡ περὶ | τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς σηκοὺς καὶ νεῶς
 καθ' ὅσον ἐγγχωρεῖ φιλοκαλία καὶ πρὸς σύμπαν τῶν εὐπρεπῶν ἐπι-
 15 δειξις· καὶ πρὸς γε τὸ χεῖρ καὶ γνῶμη φιλοτίμῳ τοὺς γνησίους
 λατρευτὰς θεραπεύειν θεοῦ· καὶ τῶν εἰς τὸν πνευματικὸν τεινόν-
 16 των ἔρωτα | τῆς ἀγγελοπρεποῦς¹ αὐτῆς πολιτείας ἐξ ὅλης ψυχῆς
 συναίρεσθαι· τοῦτο καὶ πάλαι μὲν τοῖς ἄνω χρόνοις πρὸ ἡμῶν βα-
 17 σιλεύουσιν, ἱκανῶς διώκεται· τῇ δ' ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, ἐπὶ τοῖς
 18 ὅλοις | προουργιαιτέρον καὶ ἀξιώτερον εἰς προνοίας λόγον· εἰ γὰρ
 ἐν κυρίῳ μεγαλαυχεῖσθαι χρὴ, τοῦτ' ἐγνώμεν καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς
 βασιλέως εὐκλειαν ἀθάνατον ἀληθῶς· καὶ τῶν πιστευομένων διάρρη-
 19 διαμονὴν δι' αἰ|ῶνος καὶ τῆς διαδοχῆς ὁμοῦ καὶ τοῦ κράτους
 αὖξησιν, εἰ τὸν ἐνόντα τρόπον σπεύδοντες τὰ θεοφιλῆ ποιοῖμεν
 καὶ βασιλικῶ φασὶ τῷ πᾶσι πάντων διαφέρομεν εἰς τὴν τῶν
 20 θείων τιμὴν τε καὶ θεραπείαν μηδενὶ | τὰ πρωτεῖα παραχωροῦν-
 τες φέρεσθαι· ταῦτ' ἄρα καὶ μετὰ τὴν εἰς τὸ πρῶτον μετὰ παρ-
 ρησίαν ἐλευθερίαν τῶν τῆς μητρὸς ἐκκλησίαν² ἐθῶν θεῖος ἔρως
 παντοδαπῆς τὴν καρδίαν ἡμῖν ἀνέφλεξε· καὶ ζῆλος τῆς τῶν θείων
 οἰκῶν | καὶ σεμνείων ἀγλαίας καὶ καλλονῆς· καὶ συμβαλλόμεθα τῇ
 χρεῖα ταύτῃ πανταχῇ πλείστον ὅσον καὶ μείζον ἢ κατὰ [παρ' ἡμ]ῶν
 τὸ βούλημα· καὶ κόρος οὐδεὶς ἀειδήποτε δεξιὰν προτεινόντων τοῖς
 20 γινομένης ἔξω κόσμου καὶ τῆς ἐν τούτῳ | σχέσεω(ς) περὶ πνευ-
 ματικῆς ἐργασίας ὑπεριπταμένοις τῶν τῆδε ρεόντων καὶ ἄνω τρέ-

¹ ἀγγελοπρεποῦς.² ἐκκλησίας.

- χουσι· τὸ γὰρ διδόναι τούτοις, δανείζειν εἰς θεὸν καὶ] μᾶλλον
 ἐν τῷ παραυτίκῳ λαμβάνειν οἷς ἂν δωροίμεθα· τολμᾷ δ' ἐρεῖν ὁ
 λόγος ὅτι καὶ συνεργοί πως κατὰ τον τοῦ χριστοκῆρυκος παύ-
 21 λου | λόγον τελοῦμεν εἰς οἰκοδομὴν τῆς υγιαινούσης πίστεως· διὰ
 δὴ ταῦτα, πᾶσι μὲν τὸ μεγαλόδωρον εἰσενεκτέον ὡς ἐρρέθη τῷ
 λόγῳ· [τοῖς κ.] αὐθ' ἡντιναοῦν εὐδοκιμοῦσιν λειτουργίαν τῶν ὑπὸ τὴν
 ἡμετέραν ἀρχὴν· τοῖς δὲ χριστῷ σὺνταξαμένοις καὶ ἀσκητικὴν |
 22 ἀνηρτιμένης βιοτὴν καὶ μονότροπον, καὶ τὴν κατὰ τῶν ἀοράτων
 δῦσμενῶν ἐνδεδυμένοις πανοπλίαν, δαψιλεστέραν ποιήτέον ἐστὶ τὴν
 πρόνοιαν· ὅσω μάλιστα καὶ εἰς θεὸν αὐτὸν τὰ τῆς τιμῆς ὁμοῦ
 καὶ χάριτος διαβένειν· καὶ πολλαπλοῦς παρὰ τῆς ἀνωθεν δεξιᾶς
 23 ἀντιμετρεῖται | μισθὸς καὶ παντοδαπῆς εἰς ὄνησιν· ἄγρυπνοι γὰρ εἰσιν
 ἰκέται θεοῦ καὶ πρέσ[[βεις περὶ τῆς τοῦ κράτους καὶ]] τοῦ κόσμου
 παντὸς συστάσεως· εἰ δὲ δι' ἓν τι καὶ σμικρὸν εὐδοκίμημα παρ'
 οἰωδῆποτε φαινόμενον ἀμοιβὴν λαμβάνει, τίποτ' ἂν εἰς ἀξιόχρεων
 24 λο|γισθεῖη χάριν ἔνθα πλείστων καλῶν ἐπιτηδευμάτων σύρροια·
 καὶ [[οὐ σειρά τις ὥσπερ χρυσεὰ τῶν ἀξιεράστων]] ἡθῶν καὶ τρό-
 πων οὐχ ἀπλοῦν εἰσφέρειν, > τοῖς ὅλοις ἀλλὰ πολυειδὲς τὸ χρή-
 σιμον· εὐνοία γὰρ εἰλικρινὴς ἐνταῦθα πρὸς τὴν ἡμετέραν βασιλείαν
 25 εὐρεται πλε|σειομένη καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ θεοῦ· καὶ ζῆλος καὶ γνῶ-
 μῆς εὐθύτης· καὶ τοῖς πράγμασι μετὰ συνέσεως ἐμπειρία· καὶ
 πόνων καὶ ἰδρώ]]των ἀσκητικῶν γινώσματα· ὧν εἰς ἀνὴρ εἰς μίαν
 ἀρμονίαν συνάψας, εὐφροσύνα πάντων φαίνεται· ὁ τιμιώτατος
 26 καθηγούμενος οὗτος | τῆς εἰς τὸν μυζηθρὰν διακειμένης σεβα-
 σμίας μονῆς ἀρχιμανδρίτης καὶ π[[ρ[ω]τ[ο]σύγκελλος [κύρος παχώ-
 μιος π]λείστον διὰ ταῦτα δυσω]]πεῖ τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν ἡμῶν
 καὶ κινεῖ σὺν τῷ δικαίῳ τὸ παρ' αὐτῆς φιλόανθρωπον· ἔφθασε μὲν
 γὰρ προβῆναι πρόσταγμα τῆς βασιλείας μου, καὶ δι' αὐτήν, διά-
 27 φορα δικαιωμάτων | γράμματα τῇ κατὰ τὸν μυζηθρὰν δια-
 κειμένη σεβασμῷ μονῇ τῆς βασιλείας μου τῇ π[[α]ρ' αὐτοῦ [ἀνε-
 γερθεῖση τοῦ τιμιωτάτου ἀρ]χιμνδρίτου καὶ]] πρωτοσυγκέλλου
 κυροῦ παχωμίου, ἐπ' ὀνόματι δὲ τετιμημένη τῆς πανυπεράγνου
 ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς ὀδηγητρίας καὶ ἐπικεκλημένη τοῦ βρον-
 28 τοχίου· ἐπεὶ | καὶ ἀρτίως αὐτὸς ἐζητήσατο γενέσθαι ἐπ' αὐτοῖς καὶ
 χρυσόβουλλον τῆς βασιλείας μου καθολικῶ τῷ λ[ό]γῳ [[εἰπεῖν καὶ
 πᾶσαν τιμὴν καὶ πᾶσαν ἀνενοχ]λησίαν καὶ πᾶ]]σαν ἐλευθερίαν ταύ-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Considerant

- τη δὴ τῇ σεβασμῖα μονῇ καὶ τοῖς αὐτῇ προσοῦσιν ἐπειδὴ[λ]οῦν καὶ διόριζόμενον· τὰ τῆς τοιαύτης παρὰ κλήσεως αὐτοῦ, ἐτοίμως προσ-
- 29 δεξαμένη ἡ βασιλεία μου, ἐπιχορη[γεί] | καὶ ἐπιβραβεύει αὐτῷ τὸν παρόντα χρυσόβουλλον· ΛΟΓΟΝ· αὐτῆς· δι' οὗ κ[ελευεί... ἐλευ-
θέραν παντάπασιν εἶναι καὶ ἀνε]νόχλητον]] τὴν εἰρημένην σεβασμῖαν μονὴν τὴν κατὰ τὸν μυζηθρᾶν τὴν ἐπ' ὀνόματι τετιμημένην τῆς πανυπεράγνου ὑπεραγίας θεοτόκου καὶ ἐπικεκλημένην του
- 30 βροντοχίου, μετὰ πάντων τῶν προσ|κεκυρωμένων αὐτῇ μετοχίων καὶ κτημάτων ἃ καὶ ἔχουσιν οὕτως· [[ζευγηλατεῖον ὅπερ ἐστὶ πλη-
σίον τοῦ ἐκεῖσε ποταμοῦ τοῦ λεγομέ]νου βρυσιώτου]] ὅσον καὶ οἶον ἐστὶ μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ δυοφθάλμου μύλωνος· εἰς τὴν τοποθεσίαν τὴν λεγομένην τῶν καλυβιτῶν, γὴν μοδίων ἑκατὸν πεντήκοντα·
- 31 ἑτέρα γῆ | ἐν διαφόροις τόποις, μοδίων καὶ αὕτη ἑκατὸν πεν-
τήκοντα· ἀμ[πελ]ῶνες· δέν[[δρα ἐλαϊκᾶ· καὶ ἕτερα ὅπωροφόρα διά-
φορα· πάροιχοι ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ] μυζήθρᾳ ἐν διαφόροις τό]]ποις· μύλων δυόφθαλμος· [ἀγρίδιον τὸ] εἰς τὸν τόπον καλούμενον τοῦ φιλητοῦ, τὸ λεγόμενον δραχμοδιάστον ὅσον καὶ οἶον ἐστὶ μετὰ
- 32 | τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων· παροίκων τέσσαρες, εἰς τὴν δέλθιναν μονύδριον εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου δημητρίου καὶ ἐπικεκλημένον τοῦ πελάτου μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημέ-
νων· μετώχιον εἰς [ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου] καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ ἰωάννου τοῦ θεολόγου καὶ ἐπιλε-
- 33 γόμενον τοῦ καυσαλοῦ, μετὰ τῶν | ἐν αὐτῷ παροίκων· ἀμπε-
λίων· χωραφίων· δένδρων ἐλαϊκῶν [καὶ ἑτέρων καρποφόρων· καὶ
μυλώνων· ἕτερον μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τῆς ὑπεραγίας
θεοτόκου καὶ ἐπιλεγόμενον ἡ καλογωνία, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ πα-
ροίκων καὶ τῶν ἐκεῖσε] χωραφίων καὶ λοιπὸν δικαίων· ἔτι δὲ καὶ
τοῦ αὐλακίου ὕδατος οὐπὲρ λαμβάνει τὸ μέρος τοῦ τοιοῦτου με-
- 34 τοχίου | ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε ποταμοῦ τοῦ γεφυράτου, δι' ἀρδεῖαν τῶν τοιού[των] χωραφίων· ἀγρίδιον τὸ καλούμενον μιτάτοβα μετὰ
τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων· ἕτερον μετόχιον περὶ τὸ ἔλος τὸ
εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου βασιλείου μετὰ τῶν ἐν] αὐτῷ
παροίκων· χωραφίων· καὶ μυλώνων· εἰς τὸ μουχλίων· ἕτερον
- 35 μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον | τῶν ἁγίων θεοδώρων καὶ ἐπι-
λεγόμενον τοῦ βροντοχίου, μετὰ [τῶν προσόντων αὐτῷ χωρα-
φίων· παροίκων· ἔτι δὲ καὶ μύλωνος· ἕτερον μετόχιον εἰς ὄνομα

Énumération
des biens

Immunités

Privilèges ecclé-
siastiques

- τιμώμενον τοῦ ἁγίου νικολάου καὶ ἐπιλεγόμενον τοῦ μολοχοῦ, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων καὶ] ὧν κέκτηται χωραφίων· καὶ ἕτερον μονύδριον εἰς τὴν ἀνδροῦσαν, εἰς ὄνομα τι-
- 36 μώμενον | τῶν τιμίων ἀρχιστρατῆγων τῶν ἄνω δυνάμεων [καὶ ἐπιλεγόμενον τοῦ λιγύδη, μετὰ τῶν δικαίων αὐτοῦ· ταῦτα πάντα πάσης ἀνώτερα ἐπηρείας καὶ πάσης ὀχλήσεως καὶ παντὸς δια-
- 37 χρυσοβούλλου· ΛΟΓΟΥ· τῆς βασιλείας μου· | καὶ οὔτε παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς εὐρισκόμενον¹ εἰς καθολικὴν καὶ περιέχουσαν κεφαλὴν τῆς κατὰ τὴν πελοπόννησον ἀπάσης χώρας καὶ τῶν κάστρων τῆς βασιλείας μου, οὔτε παρὰ τινος ἄλλου τῶν ἐν αὐτῇ μερικῶς κατὰ τόπους κεφαλατικευόντων, οὔτε παρὰ τοῦ
- 38 τὴν χρηματικὴν | καθολικὴν ἐνοχὴν τῶν ἐκεῖσε δημοσιακῶν δουλειῶν ἔχοντος, [οὔτε παρὰ τινος ἄλλου τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐνόχων, οὔτε μὴν καὶ παρ' αὐτῶν τῶν εἰς τὸ ἐξῆς μελλόντων ἀπογραφικὴν δουλείαν ἐν τῇ τοιαύτῃ γῶρ ποιήσασθαι, ὑποστήσεται ἢ αὐτῇ μονῇ, ἢ τὰ προσόντα αὐτῇ μετόχια κτήματά τε καὶ
- 39 | πράγματα, οἷανδ' ἔτινα ἀφαιρῶσιν ἐπὶ πᾶσαν κατατριβὴν ὅλως ὀχλήσιν καὶ ἐπίθεσιν· παντελῶς γὰρ ταύτην καὶ τὰ προσόντα ταύτῃ βούλεται ἡ βασιλεία μου ἀνενόχλητα εἶναι· .....] καὶ κατὰ πάντα ἀδιάσειστα· καὶ οὐδεὶς τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων, ἢ
- 40 τῶν | ἄλλων ἀπάντων, ἔξει ἐπ' ἀδείας ἀπαιτεῖν ἀπ' αὐτῆς δ[ὲ] τῆς μονῆς καὶ τῶν προσόντων αὐτῇ ..... ἢ ἄλλο τι] τῶν ἀπάντων
- 41 εἶδος· προξενούῃν ὁλω(ς) ζημίαν, ἢ κατατριβὴν αὐτῆς² | ἢ καταναγκάζειν καὶ καθέλκην εἰς ἀγγαρείας τὸ [μέρος αὐτῶν· ἐπειδὴ ὁ τοιοῦτόν τι ἐπαγαγεῖν ἐπηρεάστικόν βουλευθεὶς ποτὲ τὸν ἐξῆς χρόνον αὐτῇ δὴ τῇ εἰρημένῃ σεβασ[μ]ι[α] μονῇ καὶ τοῖς προσοῦσιν αὐτῇ, ὡς ἀθετητῆς τῆς ἡμετέρας προσταγῆς καὶ θελή | -
- 42 σεως καταδικασθήσεται· ὅτι δὴ τελείως αὐτὴν ἐλευθέραν βούλεται καὶ ἀνενόχλητον καὶ ἀνεπηρέαστον ἡ βασιλεία μου διατηρεῖσθαι· καταλογιζομένη, ὡς τῆς βασιλείας ἡμῶν μονὴν· καὶ τιμῆς ἐντ[ε]υθεν καὶ κυβερνήσεως τῆς προσηκούσης ἀξιουμένην·
- 43 ἔτι γε μὴν σὺν τούτοις, οὐδὲ παρ' αὐτῶν | τῶν ἀποστελλομένων ἐκεῖσε πατριαρχικῶν ἐξάρχων, [γενήσεται τις κατατριβή,

¹ εὐρισκόμενων.² αὐτοῖς.

- τῇ τοιαύτῃ σεβασμῖα μονῇ ἢ ζημίᾳ· οὔτε ἀπαίτησις οὔδε]μί[α]·
οὔτε ἐπιβαλοῦ[σιν α]ὐτῇ, ἢ τοῖς προσοῦσιν αὐτῇ, ὥστε κατατρι-
44 θὴν ὅλως καὶ ζημίαν τινὰ | προξενεῖν ἐν αὐτοῖς· πατριαρ-
χικὴ μὲν γὰρ ἡ μονὴ καὶ ἐστ[ι], καὶ ἔσται, καὶ κατὰ τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν ἔνθεσμον τάξιν, ὑπὸ ἀρχιερατικῇ] πνευματικῇ [ἐ]πι-
στασίαν ταττομένη, ἔξ[ει μὲν ἐπι]στασίαν ὡς εἴρηται πατριαρχι-
45 κὴν, καὶ μνήμη συνήθης τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος | ἐν ταῖς
κατ' αὐτὴν ἱεροτελεστίαις ἐσεῖται· καὶ πν[ευματικὴ ἀνάκρισις ἐν
πράγμασι κινουμένοις, ἐπικρίσεως καὶ ἐπισκέψεως] ἀξίοις· οὐ μὴν
τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν καὶ [ἐπικ]ρίνειν καὶ διευλυτοῦν ἄδειαν ἔξου-
46 σιν ἐν αὐτῇ, οἱ εἰρημένοι πατριάρχικοι ἔξαρχοι· | ἀλλὰ ἥνικα τι
τοιούτον ἐπισυμβαίνει τῇ τοιαύτῃ μον[ῇ] διακρίσεως πνευματικῆς
καὶ ἐξετάσεως χρῆζον, εἰς αὐτὸν δὴ τὸν εὐρισκόμενον τηνικαῦτα
ἀγιώτατον πατριάρχην οἰκουμενικὸν εἰς τὴν ἀγιωτάτην μεγάλην
47 τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν, καταντήσῃ τὰ τῆς τοιαύτης ὑποθέ[σεως] καὶ
παρ' αὐτοῦ ἐξετασθήσεται, καὶ τὴν ὀφειλομένην ἔξει καλὴν κατὰ-
στασιν, κατὰ τὴν τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων τάξιν καὶ παρακείμεν-
σιν· ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ ἡγουμενέων ἐν αὐτῇ, ἀδιάσειστος ὀφείλει
καὶ ἀνενόητος διεῖχγειν τὰ κατ' αὐτὴν καὶ τοῦτο πάντα
48 ἔσται τὸ ἀνενόητον αὐ[τῷ] καὶ ἀπρόσκαπτον, διόλης αὐτοῦ τῆς
ζ[ω]ῆς· [καὶ τὴν καλὴν ταύτην προστασίαν καὶ διεξαγωγὴν τῆς
τοιαύτης σεβασμῖας μονῆς, οὐδεὶς τῶν ἀπάντων παρασλεύσει καὶ
ἀνατρέψει]· ἄλλως [γὰρ οὐκ ὀφείλει μ]εθίστασθαι τῆς ἡγουμενίας
καὶ τῆς τοιαύτης πνευματικῆς προστασίας, εἰ μὴ πως ἀναφανείη
49 | προδήλως κατεγνωμένος καὶ ταύτης ἀνάξιος· αὐτὴν γε μὴν
τὴν [πνευματικὴν προστασίαν, τῆς τοιαύτης σεβασμῖας μονῆς, καὶ
τὴν ἡγουμενίαν οὕτως ἀναδέχεται ὁ μέλλων ἐπὶ ταύτης γενήσε-
σθαι· ἐκλεχθήσεται παρὰ τῶν ἐν αὐ]τῇ πάντων ἀσκουμένων μο-
50 νυχῶν ὁ δοκιμαζόμενος ἄξιος· εἴτα μετὰ τινων | μοναχῶν, ἀνα-
δρχεῖται ἐνταῦθα εἰς τὴν θεομεγάλη[ν]τον, θεοφύλακτον, καὶ θεο-
δόξαστον κωνσταντινούπολιν· καὶ κατὰ τὸ εἶκός παραδεχθεὶς
παρὰ τοῦ τηνικαῦτα ἀγιωτάτου] πατριάρχου, οὕτω δὴ παρ' αὐ-
51 τοῦ καὶ τὴν σφραγίδα δέξεται τῆς ἡγουμενίας κα[τὰ] | τὴν πνευ-
ματικὴν θείαν καὶ ἔννομον τάξιν καὶ συνήθει[αν]· καὶ λοιπὸν,
ἐξῆς ἐγχειρισθήσεται αὐτῷ παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν· καὶ τοῦτο
κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν· καὶ δικανίκιον σύμ]βολον

Droits et nomi-
nation de l'igou-
ménos

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Conclusion

τοῦτο παριστῶν εἰς ἐπιδηλον πάντως, ὡς ἡ μονὴ βασιλικὴ καὶ
 52 ταῖς | ἄλλ[αι]ς συναριθμεῖται βασιλικαῖς μοναῖς· καὶ καθόλου [γε
 εἰπεῖν, καὶ τιμῆς καὶ ἐλευθερίας· καὶ ἀνενοχλησίας πάσης ἐπαπο-
 λαύειν αὐτὴν θεσπίζει ἡ βασιλεῖα μου· καθ' ὃ περὶ τούτων ἀπάν-
 των· καὶ ὁ διαληφθεὶς χρυσόβουλλος] ΛΟΓΟΣ τῆς βασιλείας μου
 53 διατάσσεται εἰς γὰρ τὴν περὶ αὐτῶν ὁλων ὡς | διαλαμβάνει βε-
 βαίωσιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ δ[ια]μ[ονήν] ἀσάλευτον· ἐπεχορηγήθη
 καὶ ἐπεβραβεύθη αὐτῇ καὶ ὁ παρὼν χρυσόβουλλος ΛΟΓΟΣ τῆς
 βασιλείας μου ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα . . . . τῆς νῦν τρεχούσης
 δεκάτης τρίτης ἐνδικ[τιό]νος· τοῦ ἐξακισχιλιοστοῦ· ὀκτακοσιοστοῦ
 54 εἰκοστοῦ τρίτου ἔ[τους]· | ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεο-
 πρόβλητον ὑπ[ε]σημύνητο κράτος. ✠ ΉΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΕΝ ΧΘ
 ΤΩ ΘΩ ΠΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΠΝΤΟΚΡ[Η]ΤΩΡ ΡΩ-
 ΜΑΙΩΝ Ο ΠΑΠΑΙΟΛΟΓΟΣ

Le chrysobulle à partir de la ligne 29 (ζευγηλατεῖον ὅπερ) est, sauf en un passage (l. 39-40), identique au suivant. Il n'était donc pas difficile de combler l'énorme lacune qu'il présente et qui depuis ma première lecture s'est considérablement agrandie.

III. Chrysobulle (Michel IX, août 1319).

ZISIOU, p. 51-57. Haut., 2^m·65; larg., 2^m·75; haut. des lignes, 0^m·03; interl., 0^m·015; larg. des lettres, entre 0^m·01 et 0^m·025. (Planche XVI XVII).

Préambule

- 1 —|— οὐδὲν οὐδενὶ τοσοῦτον κόσμου καὶ σπουδῆς μετέχειν ἔδο-
 ξεν, ὡς τῇ βασιλείᾳ μου καὶ δι' εὐχῆς καὶ διὰ φ[ι]λο[τ]ιμίας
 2 πάσης γίνεται, τῷ ἀγίῳ μου | αὐθέντι καὶ βασιλεῖ τῷ πατρὶ
 αὐτῆς, ταυτὰ φρονεῖν, ταυτὰ φθέγγεσθαι· τῶν αὐτῶν καὶ βου-
 λευμάτων καὶ θεσπισμάτων ἀπρίξ ἔχουσιν, σὺν αἰδοῖ πάση καὶ
 3 φίλτρῳ τῷ γιγνομένῳ· | ἐν ᾧσπερ μία τις συμφωνία καὶ κράσις
 μουσική, χηρὴ θεοῦ καὶ δυνάμει καλῶς ἡρμοσμένη, καὶ διὰ βίου
 παν[τός] κινουμένη, [ἐγ]κο[σ]μί[ως] τε καὶ ἐμμελῶς ἡ βασιλεῖα
 4 ἡμῶν ἄγοι τε καὶ διευθύνει πρὸς τὸ | βέλτιστον, ἡμέρας¹ τε καὶ
 ὁμαλῶς λεαίνουσα, τὰ τοῦ εὐσεβοῦς τε καὶ χριστιανικοῦ πληρώ-
 ματος, καὶ πολιτεύματα καὶ ἠθικὸν βίον, καὶ πράγματα· καὶ μη-

¹ ἡμέρας.

- 5 δὲν εἰκῇ μὴδ' ἀτάκτως, μὴ|δ' ἀμούσως ὡς εἶπεν καὶ ἐμμελῶς¹
 εἶη φερόμενον· ἀλλ' εὐδοκία μία, καὶ χεὶρ ἄμαχος μία θεοῦ
 παντοκράτορος, διὰ μιᾶς καὶ γνώμης καὶ γλώττης συμφώνου, τῆς
 6 βασιλείας ἡμῶν, | τῶν κοινῶν, καὶ πόλεων καὶ πραγμάτων, καὶ
 ἀνθρώπων ἀντέχοιτό τε καὶ συναίροιτο, προΐσταμένης τῆς παν-
 ἀχράντου καὶ παναμ[ώ]μου δεσποίνης καὶ θεομήτωρ[ος]· οὕτω μὲν
 7 οὖν τῇ βασιλείᾳ μου, οὔτε | φιλοτιμότερον, οὔτε θεοφιλέστερον,
 οὔτ' ἄλλως ἥδιον καὶ σεμνότερον, οὔτ' ἔστιν, οὔ-τε δέδοκται, ἀλλ'
 ἢ διὰ πάντων, πονεῖν τε, καὶ διερευνᾶσθαι καὶ ζητεῖν, ὅσον οἶόν
 8 τε, αἰδῶ τὴν προσήκουσαν, | καὶ φίλτρου περιουσίαν, καὶ θερα-
 πείας ὁδὸν ἄπασαν, εἰσφέρειν· γνώμης τε καὶ φρονήματος, καὶ
 ἐπιταγμάτων τῶν αὐτῶν ἔχσθαι, τῷ ἀγίῳ μου αὐθέντῃ καὶ βα-
 9 σιλεῖ τῷ πατρὶ τῆς βασιλείας μου· πάντα θεοσεβῶς, πάντα | φι-
 λοτιμῶς, πάντα ἐβερgetικῶς· πάντα κοινοφελῶς, πραγματευομένῳ
 καὶ πράττοντι· ὅτι δὲ καὶ ἀνδρῶν, τῶν τεθνεῶτα βίον ἐλομένων,
 10 καὶ γῆς ἀποκαίχωρηκότων, ἔτι ζώντων καὶ τιμῶντων | ἀρετὴν·
 καὶ θεῷ προσωκειωμένων τὲ καὶ συνημαμένων, αἰτήσεις ἡμέρως δέ-
 χεσθαι καὶ εἰς πέρας ἄγειν, θεοφιλέστατον ὄμοι καὶ βασιλικώτα-
 11 τον ἂν εἶη, τίς ἂν ἀμφισβητήσῃεν, | ἢ τις οὐκ ἂν σφόδρα ὁμο-
 λογήσῃ· καθότι καὶ μὲν γὰρ εἶπεν, φιλοτιμία πάσαι· καὶ εὐε-
 γεσίαι· καὶ διαδόσεις· καὶ χάριτες· καὶ δῶρα· βασιλεῦσιν οἰκειότατα·
 12 οὐ γὰρ ἐξίστα[ν]τ[αι]· οὐ δ[ι]αφ[ο]ροῦνται τῶν διδ[ο]μένων· | ἀλλ'
 ἀπλῶς ἔχοντες πρὶν ἑτέροις χαρίσασθαι, διπλὴν τινα, καὶ πολ-
 λαπλὴν καρποῦνται τὴν κτῆσιν· χαρισάμενοι, οἱ εἰκὸς χαρίσασθαι·
 καὶ οὕτω δίδοντες, προσλαμβάνουσι· δόξης τὲ καὶ φιλοτιμίας κέρ-
 13 δος ἀποκομιζόμενοι· καὶ κατὰ τοὺς γεωργούς, πλείους τοὺς καρποὺς
 ἀπολαμβάνοντες· καὶ γὰρ οὕτως ἔχει τὰ κοινὰ καὶ μεγάλα φιλο-
 τεχνήματα, τοῦ διακόσμου τούτου, χειρὶ πλουσιωτάτῃ θεοῦ δη-
 14 μιουργούμενα· καταπέμπων μὲν ἄν[ω]θεν | ἥλιος ἐκάστοτε τὴν
 ἀκτῖνα, οὐδέποτ' ἐφωράθη, ἐλάττω ταύτην ἀφίει· γῆ δὲ ταύτην
 δεχομένη καὶ τὰς παρ' αὐτῆς ἀνίσχουσα γονὰς, εἰς δένδρων με-
 15 γέθη καὶ φυτῶν ὥραν, καὶ καρπῶν ἀπάντων φορὰν, οὔτε τοῦ με|
 γέθους, οὔτε τῆς δυνάμεως, πενίαν τινὰ ἥσθετο, ἐκ τῆς οὕτω δα-
 ψιλοῦς χρηργίας, ἐπιχωριάσασαν αὐτῇ· οὐκ οὐκ οὐδε βασιλέως χεὶρ,
 διὰ πάντων τὴν παρ' αὐτῆς ἀκτῖνα, δαψιλῇ θεοῦ πέμποντος ἀφι-
¹ ἀμελῶς.

- 16 εἶσα, πᾶσι τοῖς ἐν χρεία καθισταμένοις, οὐκ ἄμποτ' ἀπορήσειεν·
οὕτω μὲν οὖν ἅπασιν τοῖς ἀρχομένοις καὶ δεομένοις, δῶρα καὶ χά-
ριτας ἀφικνεῖσθαι παρὰ τῶν ἐκ θεοῦ βασιλέων, καὶ φιλοτιμίαν
- 17 ἔχει, καὶ κέρδος μέγιστον· μάλιστα | δὲ ὅταν οἱ τὰς αἰτήσεις
ποιοῦμενοι θεῷ τὸν αὐτῶν βίον καθιέρωσαντες, ἀντάλλαγμα καὶ
ἐαυτοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, τὸν ἐκεῖθεν τῆς χρηστότητος πλου-
- 18 τον, κομίζωνται τε καὶ διαχέωσιν· οὐδὲ γὰρ εὖλογον, | τοὺς μὲν,
ἀϋπνοτάτοις ὄμμασι πρὸς τὸν πανόπτην ὀφθαλμόν τε καὶ φύλακα
βλέποντας, καὶ βασιλεῦσι καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔλεων θεὸν ἀπερ-
γάζεσθαι· τοὺς δὲ, πρὸς τὰς αὐτῶν αἰτήσεις ἐχομένας τοῦ προσή-
- 19 κοντος καὶ δικαίου, | μὴ φιληκόως, μὴδὲ προσηνώως εχειν· καὶ θεοῦ
μὲν ὧτα συμπαθῇ καὶ φιλάνθρωπα, πρὸς τὰς αὐτῶν ἀνοίγνυσθαι
φωνάς, βασιλέων δὲ ἀκοὰς θύρας ἐπιτιθέναι, πρὸς τὰς τούτων
- 20 Considerant προσιούσας ἱκετηρίας· ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἅγιος μου | αὐθέντης καὶ
βασιλεὺς ὁ πατὴρ τῆς βασιλείας μου, ἀρετὴν εἰπέρ τις τῶν πρό-
τερον βασιλέων, καὶ πάντων μάλιστ' ἀνθρώπων, καὶ σεβόμενος
καὶ τιμῶν, ἔφθασε μὲν ἐπὶ πολλοῖς προστάγμασί τε καὶ διαφόροις
- 21 δικαίωμασι, καὶ χρυσοβούλλοις | λόγους ἐπιβραβεύσας, ἐπικυροῦν
ταῦτα, τῇ κατὰ τὸν μὲν ἡμεῶν διακειμένη σεβασμῖα μονῇ τῆς
βασιλείας ἡμῶν, καὶ ἐπ' οὐρασι τετιμημένῃ τῆς πανυπερέχοντος
- 22 δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς ὀδηγητρίας, καὶ ἐπικεκλημένη
τοῦ βροντοχίου; δια τὴν ἀρετὴν τε καὶ τὴν κατὰ θεὸν πολιτείαν
τοῦ ἀνεγείραντος καὶ συστήσαντος ταύτην; τιμιωτάτου μεγάλου
πρωτοσυγκέλλου τῆς πελοποννήσου κυροῦ παχωμίου· ἐπεὶ δὲ ἐ
- 23 τοιούτος | καὶ τὴν βασιλείαν μου κατα το παρὸν ἡτῆσατο καὶ
παρεκλήτευσεν ἵνα τύχη καὶ παρ αὐτῆς χρυσοβούλλου συμφω-
νοῦντος καὶ συνέπιστηρίζοντος τὴν εὐδοκίαν καὶ τὸν ὀρισμὸν καὶ
- 24 τοὺς χρυσοβούλλους λόγους τοῦ ἁγίου | μ[ου] αὐθέντου καὶ βασι-
λέως τοῦ πατρὸς τῆς βασιλείας μου; τὴν τοιαύτην αἵτησιν καὶ
παράκλησιν αὐτοῦ τοῦ τιμιωτάτου μεγάλου πρωτοσυγκέλλου τῆς
πελοποννήσου κυροῦ παχωμίου· ἐτοίμως προσδεξαμένη ἡ βασι-
- 25 λεία | μου, τὸ μὲν δια τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ πνευματικὴν πολιτείαν
καὶ ἀγωγὴν καὶ ἀσκητικὴν ἐν τοῖς κατὰ θεὸν ζῆν ἐλομένοις εὐδοκί-
κίμησιν, καὶ τῶν¹ [ὕ]πὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων ζῆλον, καὶ καθαρὰν
- 26 καὶ διάπυρον εὐνοίαν ἣν τρέφει πρὸς τὴν | βασιλείαν μου; μάλι-
- ¹ τὸν,

- στα δὲ καὶ διὰ πάντων, συνάδειν τὲ καὶ συμφωνεῖν καὶ συμφέγε-
 γεσθαι, καὶ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς εὐδοκεῖν, βουλομένη καὶ σπεύδουσα
 πάντα τρόπον ἡ βασιλεία μου; τῷ ἁγίῳ μου αὐθέντῃ καὶ βασι-
 27 λεί τῷ πατρὶ | αὐτῆς, τὸν παρόντα χρυσόβουλλον [ΛΟΓΟΝ] ἐπιχο-
 ρηγεῖ καὶ ἐπιβραβεύει αὐτῷ· δι' οὗ προστάσσει καὶ διορίζεται καὶ
 ἡ βασιλεῖα μου κατὰ τὴν περίληψιν τῶν προσόντων τῇ διαλη-
 28 φθείσῃ σεβασμῷ μονῇ τῆς βασιλείας | ἡμῶν· τῇ εἰς ὄνομα τι-
 μωμένη τῆς πανὑπεράγνου δεσποίνης καὶ θεομήτορος τῆς ὁδηγη-
 τρίας, καὶ ἐπικεκλημένη τοῦ βροντοχίου χρυσοβούλλων λόγων
 τοῦ ἁγίου μου αὐθέντου καὶ βασιλέως τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἐλευ-
 29 θέραν παντᾶπασιν | εἶναι καὶ ἀνενόχλητον, μετὰ πάντων των
 προσκεκυρωμένων αὐτῇ μετοχίων καὶ κτημάτων ἃ καὶ ἔχουσι
 κατὰ μέρος οὕτως· ζευγηλατεῖον ὅπερ ἐστὶ πλησίον τοῦ ἐκεῖσε
 30 ποταμοῦ τοῦ λεγομένου βρυσιώτου ὅσον | καὶ οἶον ἐστὶ· μετὰ
 τοῦ ἐν αὐτῷ δυσοφθάλμου μύλωνος· εἰς τὴν τοποθεσίαν τὴν
 λεγομένην τῶν καλυβιτῶν, γῆ μοδίων ἑκατὸν πεντήκοντα·
 ἑτέρα γῆ ἐν διαφόροις τόποις, μοδίων καὶ αὐτῇ ἑκατὸν πεν-
 31 τήκοντα· ἀμπε|λῶνες δένδρα ἐλαῖκα· καὶ ἑτέρα ὁπωροφόρα
 διάφορα· παρόικοι ἐν τῇ περιόχῃ τοῦ αὐθέντου, ἐν διαφόροις τό-
 32 ποις· μύλων δυσοφθαλμος· ἀγρίδιον τὸ εἰς τὸν τόπον καλοῦμε-
 νον τοῦ φιλητοῦ, τὸ λεγόμενον τὸ δρᾶ | γοδιαστόν, ὅσον καὶ οἶον
 ἐστὶ, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων· παρόικοι τέσσαρες εἰς
 τὴν δέλβιναν· μονύδριον εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου δημη-
 τρίου καὶ ἐπικεκλημένον τοῦ πελάτου· μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προσ-
 33 καθημένων· με|τόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου καὶ παννεύ-
 φήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ ἰωάννου τοῦ θεολόγου καὶ
 ἐπικεκλημένον τοῦ καυσαλοῦ, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ παρόικων· ἀμ-
 πελίων· χωραφίων· δένδρων ἐλαϊκῶν· καὶ ἐτέρων καρποφόρων· καὶ
 34 μύλωνων· ἕτερον | μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τῆς ὑπεραγίας
 θεοτόκου καὶ ἐπιλεγόμενον [ἡ] καλογωνία, μετὰ των ἐν αὐτῷ
 παρόικων καὶ τῶν ἐκεῖσε χωραφίων καὶ λοιπῶν δικαίων· ἔτι δὲ
 καὶ τοῦ αὐλαχίου ὕδατος οὐπὲρ λα[μβ]άνει τὸ μέρος τοῦ τοιοῦ-
 35 τ[ου] | μετοχίου ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε ποταμοῦ τοῦ γεφυράτου, δι' ἁρ-
 δείαν τῶν τοιούτων χωραφ[ίω]ν· ἀγρίδιον τὸ καλοῦμενον μι[τ]ά-
 τοβα, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων· ἕτερον μετόχιον περι-
 τὸ ἔλος τὸ εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ ἁγίου βασιλείου μετὰ

Énumération
des biens

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 36 τῶν ἐν αὐτῷ | παροίκων, χωραφίων καὶ μυλώνων· εἰς το μο-
χλίον ἕτερον μετόχιον εἰς ὄνομα τιμώμενον τῶν ἁγίων θεοδώρων
καὶ ἐπιλεγόμενον τοῦ βροντόχου¹, μετὰ τῶν προσόντων αὐτῷ χω-
ραφίων· παροίκων· ἔτι δὲ καὶ μύλωνος· ἕτερον μετόχιον εἰς ὄνομα
- 37 τιμώμενον τοῦ | ἁγίου νικολάου καὶ ἐπιλεγόμενον τοῦ μολοχοῦ,
μ[ετὰ] τῶν ἐν αὐτῷ προσκαθημένων καὶ ὧν κέκτηται χωραφίων·
καὶ ἕτερον μονύδριον εἰς τὴν ἀνδροῦσαν εἰς ὄνομα τιμώμενον
τῶν τιμίων ἀρχιστρατήγων τῶν [ἄ]νω δυνάμεων καὶ [ἐ]πιλεγόμε-
νον τοῦ λιγύδη, μετὰ | τῶν δικαίων αὐτοῦ· ταῦτα πάντα πάσης
- 38 ἀνώτερα ἐπηρείας καὶ πάσης ὀχλήσεως καὶ παντὸς διασεισμοῦ
διατηρηθήσονται, τῇ ἰσχύϊ καὶ δυνάμει του παρόντος χρυσοβούλ-
λου ΛΟΓΟΥ τῆς βασιλείας μου· καὶ οὔτε παρὰ τῶν κατὰ | κε-
ροῦς εὕρισκομένους² εἰς καθολικὴν καὶ περιέχουσιν κεφαλὴν τῆς
κατὰ τὴν πελοπόννησον ἀπάσης χώρας καὶ τῶν κάστρων τῆς
βασιλείας μου, οὔτε παρὰ τινος ἄλλου τῶν ἐν αὐτῇ μερικῶς κατὰ
- 40 τόπους κεφαλατικευόντων, | οὔτε παρὰ τοῦ τὴν χρηματικὴν κα-
θολικὴν ἐνοχὴν τῶν ἐκείσε δημοσιακῶν δουλειῶν ἔχοντος, οὔτε
παρὰ τινος τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐνόχων, οὔτε μὴν καὶ παρ' αὐτῶν
τῶν εἰς τὸ ἐξῆς μελλόντων ἀπογραφικὴν δουλείαν ἐν τῇ τριαύτῃ
χώρᾳ ποιήσασθαι, ὑποστήσεται, ἢ ἡ αὐτὴ μονῇ, ἢ τὰ [προσόντα]
- 41 | αὐτῇ μετόχια, κτήματα τε καὶ πράγματα, οἵανδ' ἴτινα ἀφέ-
ρεσιν ἐπήρειαν, κατὰ τριβὴν ὅλως ὀχλήσιν καὶ ἐπίθουσιν· παντελῶς
γὰρ ταύτην καὶ τὰ προσόντα ταύτη βούλεται καὶ ἡ βασιλεία μου
ἀνενόχλητα εἶναι κατὰ πάντα, ἀδιᾶσειστά τε καὶ ἀναπόσπαστα·
- 42 ἔτι δὲ καὶ ἀνώτερα ἀγγαρ[είας καὶ] | δειμοσιακῶν ἐπηρειῶν τε καὶ
συζητήσεων· ἥγουν δόσεως ἐννομίου καὶ καταθέσεως βρωσίμων
καὶ ποσίμων εἰδῶν [·ἀλ]λὰ δὴ καὶ ἐτέρας εἰσπράξεως, κατὰ
χώρας ἐπερχομένης· καὶ οὐδεὶς τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων ἢ τῶν
ἄλλων ἀπάντων ἔξει ἐπ' ἀδείας ἀπαιτεῖν ἀπ' αὐ[τῆς] δὴ τῆς
- 43 μονῆς | καὶ τῶν προσόντων αὐτῇ τοιοῦτόν τι, ἢ ἄλλό τι τῶν
ἀπάντων εἶδος, προξενοῦν ὅλως ζημίαν ἢ κατατριβὴν αὐτ[οῖς], ἢ
[κατα]ναγκάζειν καὶ καθέλκην εἰς ἀγγαρείας τὸ μέρος αὐτῶν·
ἐπειδὴ ὁ τοιοῦτόν τι ἐπαγαγεῖν ἐπηρεάστικόν βουλευθεὶς ποτὲ
- 44 τὸν ἐξῆς [χρόνον αὐτῇ] | δὴ τῇ εἰρημένη σεβασμῷ μονῇ καὶ τοῖς

¹ βροντοχίου. Voyez une faute analogue, IV, 8² εὕρισκομένων.

- προσοῦσιν αὐτῇ, ὡς ἀθετητῆς καὶ τῆς παρούσης τῆς βασιλείας μου προσταγῆς καὶ θελήσεως, καταδικασθήσεται· πρὸς τούτοις, ὀφείλουσιν κατέχειν [οἱ] ἐν αὐτῇ μοναχοὶ ἀνενοχλήτως καὶ ἀδιασεί-
- 45 στως· ἔτι δὲ καὶ ἀνα[προσπάστως ὅλως] | καὶ ὅσους δυνηθῶσι προσ-
αγαγεῖν ἐλευθέρους ἀπὸ τοῦ μέρους τῶν λατίνων, καὶ προσκαθίσει
εἰς τὸν τόπον αὐτῶν· ἀλλὰ δὴ καὶ ὅσον φθάσωσι συστήσασθαι καὶ
βελτιῶσαι, ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις κτήμασιν αὐτῶν· ἔτι δ[ὲ] τελείως
- 46 αὐτὴν ἐλευθέραν βού[λεται καὶ ἀνενόχλητον] | καὶ ἀνεπηρέαστον,
καὶ ἡ βασιλεία μου διατηρεῖσθαι· κατὰλογίζομένη, ὡς τῆς βασι-
λείας ἡμῶν μονήν· καὶ τιμῆς ἐντεῦθεν καὶ κυβερνήσεως τῆς προσ-
ηκούσης ἀξιομένην· ἀλλὰ μὴν σὺν τούτοις, οὐδὲ παρ' αὐτῶν
- 47 τῶν ἀποστελλομένων ἐκείσε πατριαρχικῶν ἐξέκρχων, γενήσεται τις
κατατριβή, τῇ τοιαύτῃ σεβασμῖα μο[νῇ ἢ ζημία·] | οὔτε ἀπαί-
τησις οὐδεμία· οὔτε ἐπιβαλοῦσιν αὐτῇ ἢ τοῖς προσού[σιν] αὐτῇ·
ὥστε κατατριβὴν ὅλ[ως καὶ] ζημίαν τινὰ· προξενεῖν ἐν αὐτοῖς·
πατριαρχικὴ μὲν γὰρ ἡ μονή, καὶ ἔστι· καὶ ἔσται· καὶ κα[τὰ] τὴν
ἐκκλησιαστικὴν ἔνθεσμον τάξιν, ὑπο ἀρχιερατικὴν πνευματικὴν
- 48 ἐπίστασιν ταττομένη, ἔξει μὲν, ἐπίστασιν ὡς εἰρηται | πατρι-
αρχικὴν καὶ μνήμη συνήθης τοῦ πατριαρχικοῦ ὄνοματος, ἐν ταῖς
κατ' αὐτὴν ἱεροτελεστείαις, ἐσείτῃ· καὶ πνευματικὴ ἀνάκρισις ἐν
πράγμασι κινουμένοις, ἐπικρίσεως καὶ ἐπισκέψεως ἀξίοις· οὐ μὴν
τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν καὶ ἐπικρίνειν, καὶ διεκλύτου, ἄδειαν ἐξου-
- 49 σιν ἐν αὐτῇ οἱ εἰρη[μένοι πατριαρ] | χικοὶ ἐξάρχον· ἀλλὰ ἥνικα τί
τοιούτον ἐπισυμβαίνοι, τῇ τοιαύτῃ μονῇ διακρίσεως πνευματικῆς
καὶ ἐξετάσεως χρῆζον, εἰς αὐτὸν δὴ τὸν εὕρισκόμενον τηνικαῦτα
ἀγιώτατον πατριάρχην οἰκουμενικόν, ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ μεγάλῃ τοῦ
θεοῦ ἐκκλησίᾳ καταντήσῃ τὰ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως· καὶ παρ' αὐ-
- 50 [τοῦ ἐξετ] | ασθήσεται· καὶ τὴν ὀφειλομένην ἔξει καλὴν κατ[ά]στ[α]-
σιν, κατὰ τὴν τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων, τάξιν καὶ παρα[κείμε]υσιν·
ἀλλὰ μὴν, καὶ ὁ ἡγουμενεύων ἐν αὐτῇ, ἀδ[ι]άσειστος ὀφείλει καὶ
ἀνενόχλητος, διεξάγειν τὰ κατ' αὐτὴν· καὶ τοῦτο πάντως, ἔσται
τὸ ἀνενόχλητον αὐτῷ καὶ ἀπρόσκοπον, δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς·
- 51 καὶ τὴν καλὴν ταύτην [προ] | στασίαν καὶ διεξαγωγὴν τῆς τοιαύ-
της σεβασμῖας μονῆς, οὐδεὶς τῶν ἀπάντων παρασαλεύσει καὶ ἀνα-
τρέψει· ἄλλ[ω]ς γὰρ οὐκ ὀφείλει μεθίστασθαι τῆς ἡγουμενείας, καὶ
τῆς τοιαύτης πνευματικῆς προστασίας, εἰ μὴ πως ἀναφανεῖ προ-

Privileges ecclé-
siastiquesDroits et nomina-
tion de l'igou-
mène

- δῆλως κατεγνωσμένος, καὶ ταύτης ἀνάξιος· αὐτὴν γε μὴν τὴν
 52 πνευματικὴν προστασίαν, τῆς τοιαύτης σεβ[ασμίας] | μονῆς, καὶ
 τὴν ἡγουμενείαν οὕτως ἀναδέξεται ὁ μέλλων ἐπὶ ταύτης γενήσε-
 σθαι· ἐκ[λεχθ]ήσεται παρὰ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων ἀσκουμένων μο-
 ναχῶν, ὁ δοκιμαζόμενος ἄξιος· εἴτα μετὰ τινων μοναχῶν, ἀνα-
 δραμεῖται ἐνταῦθα, εἰς τὴν θεομεγάλ[υ]ντον, θεοφύλακτον, καὶ θεο-
 δόξαστον κωνσταντινούπολιν· καὶ κατὰ τὸ εἶκός παραδεχθεὶς παρὰ
 53 τοῦ τηνικαῦτα | ἀγιωτάτου πατριάρχου, οὕτω δὴ παρ' αὐτοῦ
 καὶ τὴν σφραγίδα δέξεται τῆς ἡγουμενῆας, κατὰ τὴν πνευματικὴν
 θείαν καὶ ἐννομον τάξιν, καὶ συνήθειαν· καὶ λοιπὸν, ἐξῆς ἐγχει-
 ρισθήσεται αὐτῷ παρὰ τῆς βασιλείας ἡμῶν· καὶ τοῦτο κατὰ τὴν
 ἐπικρατοῦσαν συνήθειαν· καὶ δικανίκιον σύμβολον τοῦτο παρίστων
 εἰς ἐπίδηλον πάντως, ὡς ἡ μ(ο)νὴ βασιλική· καὶ ταῖς ἄλλαις συν-
 Conclusion 54 αριθμή[ται] βασιλικαῖς | μοναῖς· καὶ καθόλου γέ εἰπεῖν, καὶ τιμῆς
 καὶ ἐλευθερίας· καὶ ἀνενοχλησίας πάσης ἐπαπ(ο)λαύειν αὐτήν, θε-
 σπιζει(ν) καὶ ἡ βασιλεία μου· καθ' ὃ παρὶ τούτων ἀπάντων· καὶ οἱ
 διαληφθέντες χρυσόβουλλοι λογοὶ τοῦ ἁγίου μου αὐθέντου καὶ βα-
 σιλέως τοῦ πατρὸς αὐτῆς, διορίζονται τε καὶ διατάττονται· εἰς
 55 γὰρ τὴν περὶ αὐτῶν ὁλῶν ὡς διαλαμβάνει βεβαίωσιν καὶ ἀσφά-
 λειαν καὶ δικαμονὴν ἀσάλευτον | ἐπεχαρηγήθη καὶ ἐπεβραβεύθη
 αὐτῇ, καὶ ὁ παρὸν χρυσόβουλλος ΛΟΓΟΣ τῆς βασιλείας μου·
 ἀπολυθεὶς κατὰ μῆνα αὐγούστου τῆς νῦν τρεχοῦσης δευτέρας
 ἐνδικτιόνης τοῦ ἐξακισχιλίστου ὀκτακοσιόστου εἰκοστοῦ ἐβδόμου
 ἔτους· ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεοπρόβλητον ὑπεση-
 μήνχτο κράτος· ✠ ΜΙΧΗΛ ΕΝ ΧΩ ΤΩ ΘΩ ΠΙΣΟΣ ΒΗ-
 ΣΙΠΕΝΣ ΚΗΙ ΉΝΤΟΚΡΗΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ Ο ΠΑΠΗΙΟ-
 ΛΟΓΟΣ

IV. Chrysobulle (Andronic, février 1320).

Zisiou, p. 57-60. Haut., 1^m·70; larg., 2^m·20; lignes, 0^m·03; interl., 0^m·015.
 (Planche XVIII).

- Considérant 1   ⲙⲓⲛ ⲉϥⲏⲁⲥ ⲙⲉⲛ ⲕⲁⲓ ⲡⲣⲟⲧⲉⲣⲟⲛ ⲁἵⲧⲏⲥⲓⲛ ⲡⲟⲓⲏⲱⲥⲁⲙⲉⲛⲟⲥ ὁ τιμιώ-
 τⲁⲧⲟⲥ ⲙⲉγⲁⲥ ⲡⲣⲱⲧⲟⲥϥⲕⲉⲗⲗⲟⲥ ⲡⲉⲗⲟⲡⲟⲛῆⲥⲱ ⲕϥⲣⲟⲥ ⲡⲁⲭῳⲓⲙⲓⲟⲥ ἐⲡⲓ-
 2   ρⲟⲛⲏⲕⲏⲧῆⲛⲁⲓ ρⲣⲱ | ⲟᲃⲃⲟⲩⲱⲗⲗⲟⲛ τῇ ἀⲛⲉⲕⲉⲣⲧⲉῖⲥⲏⲁ ⲡⲁⲣ' αὐτοῦ κατὰ τὴν
 θεόⲥⲱⲥⲱⲧⲟⲛ ⲡⲟⲗⲓⲛ ⲙⲱⲗⲏⲣⲁ τῇ σεβⲁⲥⲙῖⲁ ⲙⲟⲛῇ τῇ εἰⲥ ὄⲛⲟⲙⲁ ⲧⲓⲙⲱ-

- 3 μένη τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου καὶ ἐπικεκλημένη | του βροντο-
 χίου, ἐπὶ τοῖς προσοῦσιν αὐτῇ μετοχίοις καὶ λοιποῖς κτήμασι-
 καὶ μέντοι καὶ ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, ὡς θεαρέστου καὶ θεοφι-
 4 λοῦς πολιτείας ἀντιποι|ούμενος· καὶ ὀρθὸς ὢν εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ
 θεοῦ ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν βασιλείαν· καὶ ζῆλον ἔχων ὑπὲρ τοῦ
 συμφέροντος τῶν κοινῶν πραγμάτων· ἐπεὶ δὲ ἀνέφερε καὶ ἀρτίως
 5 | ὅτι ἐξωνήσατο περὶ τὸν τόπον τοῦ ζαράβου γῆν πετρώδη καὶ
 ἀχρησίμευτον, ἀπὸ τε τοῦ σοφianoῦ μαλέα, καὶ τοῦ καταφυ-
 6 γιώτου, καλουμένην παγανέαν, | μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐλαϊκῶν δέν-
 δρων, καὶ ἐτέρων βελανιδιφόρων· ἔτι τὲ περὶ τὸ μέρος τοῦ πασαβᾶ
 ἐτέραν γῆν μοδίων δικασίων· ὁμοίως παρεδόθη αὐτῷ παρὰ τοῦ
 7 σεβαστοῦ τοῦ | πολεμιανίτου ἐκείνου περὶ τὸν αἰγιαλὸν τοῦ
 ἄστρου εἰς τὸν κάμπον τῆς μαλεβῆς περὶ τὸ χολοδομητικόν·
 καὶ περὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον τοῦ ἁγίου νικολάου, μοδίων
 8 ἐξακόσι¹ (γῆ)· ἐν ἣ ἐστὶ καὶ μονύδριον | εἰς ὄνομα τιμώμενον τοῦ
 ἁγίου νικολάου καὶ ἐπικεκλημένον φασκα· ἐν ᾧ προσκάθηνται
 καὶ τινὲς πάροιχοι, ἀντὶ τῆς ἀφαιρεθείσης ἐξ αὐτῆς δὴ τῆς σε-
 9 βασμίας μονῆς ἐτέρας γῆς | τῆς εἰς τὸν γέλυον καὶ δοθείσης πρὸς
 στρατιώτας· ἦν δὲ γῆν καὶ τὸ ρῆθὲν μονύδριον προσεκύρωσε τῇ
 διαληφθείσῃ σεβασμῇ μονῇ τοῦ βροντοχίου· καὶ παράκλησιν πα-
 10 ποίηκε πρὸς τὴν βασιλείαν μου, ἐπιχορηγηθῆναι τῇ αὐτῇ σε-
 βασμῇ μονῇ καὶ ἕτερον χρυσόβουλλον αὐτῇ, ὥστε κατέχειν ταύ-
 11 την τό τε ρῆθὲν μονύδριον καὶ τὴν ἐν διαφοροῖς, ὡς | εἴρηται τό-
 ποις εὐρισκομένην γῆν μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐλαϊκῶν δένδρων καὶ
 τῶν ἐτέρων βελανιδιῶν γεωργούντων, ἡ βασιλεῖα μου καὶ τὴν
 περὶ τούτων εὐμενῶς ἅμα γε καὶ συνήθως προσδεξα[μέ]νη παρὰ-
 12 κλησιν, | τὸν παρόντα χρυσόβουλλον [ΛΟΓΟΝ] ἐπιχορηγεῖ καὶ
 ἐπιβραβεῖαι τῇ αὐτῇ σεβασμῇ μονῇ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς
 13 ὀδηγητρίας καὶ ἐπικεκλημένης τοῦ βροντοχίου· δι' οὗ προστά|σ-
 σει καὶ διορίζεται καίκτησθαι ταύτην πρὸς τοῖς ἄλλοις παρ' αὐ-
 τῆς κατεχομένους διὰ τοῦ προέπιχορηγηθέντος αὐτῇ χρυσόβουλλου
 14 τῆς βασιλείας μου· καὶ [τὴν] ἐξ ἀγορασίας ὡς εἴρηται | περιέλ-
 θούσαν αὐτῷ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἐλαϊκῶν δένδρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν
 βελανιδιῶν γεωργούντων τῷ διαληφθέντι μεγάλῳ πρωτοσυγκέλλῳ
 15 πελοποννήσου κυρῷ παχωμίῳ, | ἀπὸ τε τοῦ σοφianoῦ μαλέα καὶ

¹ ἑξακοσίων. Cf. III, 36.

τοῦ καταφυγιώτου· κεκτῆσθαι δὲ ὁμοίως αὐτὴν καὶ τὴν εἰς τὸν
 πασαβᾶν ἑτέραν γῆν τῶν διακοσίων μοδίων· ἔτι δὲ καὶ τὴν κατὰ
 16 μέρος ἀνωτέρω [δ]ηλουμ[ένην γῆν] | τῶν ἐξακοσίων μοδίων· ἤγουν,
 τὴν περὶ τὸν αἰγιαλὸν τοῦ ἄστρου· τὴν περὶ τὸν κάμπον τῆς
 μαλεβῆς· τὴν περὶ τὸ χολοδομητικὸν, καὶ τὴν περὶ τὸν τόπον τὸν
 17 λεγόμενον τοῦ ἁγίου νικολάου, [τῇ]ν [ἀγορασ] | θεῖσαν παρὰ τοῦ
 σεβαστοῦ τοῦ πολεμικάνιτου, ἀντὶ τῆς ἀφαιρεθείσης ἐξ αὐτῆς δὴ
 τῆς μονῆς ἑτέρας γῆς εἰς τὸν χελμὸν καὶ παραδοθεῖ[σης] πρὸς
 18 στρατιώτας· κατέχειν δὲ ταύτην ὡσαύτως [καὶ τ]ὸ | ῥηθὲν μο-
 νύδριον τοῦ ἁγίου νικολάου τὸ ἐπικεκλημένον φούσκα μετὰ
 τῶν εἰρημένων παροίκων αὐτοῦ, καὶ λοιπῶν δικαίων τούτου·
 19 καὶ μὴ εὐρίσκει [ἐπὶ τού]τοις ἢ τῇ μελλούσῃ γίνεσθαι β[ε]λ-
 | τιώσει ἐν αὐτοῖς παρὰ τοῦ μέρους τῆς δηλωθείσης σεβασμίας
 μονῆς· ἢ τοῖς μέλλουσι προσελθεῖν ἀπὸ ἀλλοτρίων χωρῶν καὶ
 20 προσκ[α]θίσει ἐν τῇ γῇ αὐτῇ καὶ [τῷ δια]ληφθέντι | μονυδρίῳ,
 ὄχλησιν ἢ διασεισμόν τινά καὶ ἐπήρειαν· ἢ ἀγγαρείαν καὶ κατα-
 τριβὴν καὶ ἐπίθεσιν παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς μελλόντων ἔχειν τὴν
 καθολικὴν ἐνοχὴν τοῦ κεφαλατικίου τῆς κ[ατὰ τῇ]ν πελοπόν[νη]-
 21 | σον χώρας καὶ τῶν κάστρων τῆς βασιλείας μου· ἢ τῶν ὑπ'
 αὐτοῖς κατὰ τοποὺς μερικῶν ἐνόχων· ἢ παρὰ τῶν τὰ δημοσίου
 διενεργούντων καθολικῶν ἐνόχων, ἢ τῶν μερικῶν ἢ παρ' ἄλλου
 22 τινὸς τῶν ἀπάντων καθ' οἷον δέ τινα τρόπον· διατηρηθήσονται
 γὰρ ταῦτα πάντα ἀνώτερα πάντα πασι δημοσιακ[ῆς] ἐπήρειας καὶ
 συζητήσεως, καὶ λοιπῆς ἄλλης πάσης κατατριβῆς καὶ ὀχλήσεως·
 23 ἤγουν δόσεως ἐννο[μίου] ἀγγα|ρείας· καστροκτισίας· σιταρχίας·
 καταθέσεως βρωσίμων· καὶ ποσίμων· καὶ ἀλλοίων εἰδῶν· ἄλλα δὲ
 καὶ ἑτέρας εἰσπράξεως κατὰ χώραν ἐπερχομένης, καὶ οὐδείς ἀπαι-
 24 τήσει τ[ι] ἐξ αὐτ[οῦ] δὴ τοῦ με[το]χ[ι]ου | τοῦ ἁγίου νικολάου· ἢ
 τῆς εἰρημένης γῆς καὶ τῶν μελλόντων προσκαθίσει ὡς εἴρηται ἐν
 αὐτῇ ξενων καὶ ἐλευθέρων· ἐπειδὴ οἷως τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων
 25 θελή[σ]ει διαπράξ[ε]σθαι | τοιοῦτον τί εἰς τε τὴν εἰρημένην σεβα-
 σμίαν μονὴν τῆς υπεραγίας θεοτόκου τῆς οδηγητρίας, ἢ εἰς τὰ
 μετόχια καὶ λοιπὰ κτήματα καὶ πράγματα αὐτῆς, ἢ εἰς τὸ ῥη-
 26 θὲν [μονύδ]ριον τοῦ [ἁγίου] | νικολάου· τὸ καὶ ἐπικεκλημένον
 φούσκα· ἢ εἰς τὴν διαληφθεῖσαν γῆν· καὶ τοὺς μέλλοντας πρόσκα-
 θίσει ἐν αὐτῇ ὡς εἴρηται, ὡς ἀθε[τητῆς τῆς] π[α]ρούσης προστά-

mmunités

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 27 ξ[ε]ως τῇ[ς] βασιλεί|ας μου καταδικασθήσεται· ἀλλ' οὐ<σ>δέ τις
των εἰς τὸν μετέπιτα κατὰ κερούς μελλόντων ποιεῖσθαι ἀπογραφικὴν
28 δουλείαν ἐν τῇ κα[τὰ τῇ]ν πελοπόννησον χ[ώ]ρα τῆς βασιλεί|ας
μου ἔξει ἄδειαν εἰσερχεσθαι εἰς τα ρηθέντα μετόχια καὶ λοιπὰ
κτῆματα τῆς τοιαύτης σεβασμίας μονῆς· ἢ εἰς τὸ τοιοῦτον μονύ-
29 δριον τοῦ [ἀγίου νι]κολάου τὸ ἐπικεκλημένο[ν] φούσκαν | καὶ
ἐπάγην εἰς αὐτὸ κατατριβὴν τινὰ· ἢ ἀφαιρεῖσθαι τί ἐξ αὐτοῦ· ἢ
ἀπὸ τῆς ἀνωτέρας εἰρημένης γῆς· τῇ δυνάμει γὰρ καὶ ἰσχύϊ τοῦ
30 παρόντος χρυσοβούλλου [ΛΟΓΟΥ] τῆς βασιλ[είας] μου | ἐλεύθερα
ὡς εἴρηται ταῦτα πάντα διατηρηθήσονται καὶ ἀνώτερα πάσης
δημοσιακῆς ἐπηρείας καὶ συζητήσεως [καὶ δι]αμενουσῇ τῇ διαλη-
31 φθεί[σ]η σεβ[ατ] | μίᾳ μονῇ τῆς βασιλείας μου τῇ εἰς ὄνομα τιμω-
μένη<ς> τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης θεοτόκου τῆς ὁδη[γ]ητρίας [ἀνα-
32 φαί]ρετά τε καὶ ἀναπόσπα[στα]· ἐπὶ τοῦτω γὰρ ἐπεχορηγήθη καὶ Conclusion
ἐπεβραβεύθη τῇ [τοιαύτῃ σεβ]ασμίᾳ μονῇ καὶ ὁ παρὼν χρυσοβουλ-
33 λος· [ΛΟΓΟΣ]· τῆς βασιλείας μου | ἀπὸλυθεὶς κατὰ μῆνα φεβρουά-
ριον τῆς νῦν τρ[ε]χούσης τρίτης ἐνοικτίους τοῦ ἐξ[α]κισχιλιοστοῦ
34 ὀκτακιοτί[στου] | εἰκοστοῦ ὁγδόου ἔτους ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐ-
35 σεβὲς καὶ θεοπ[ρόβ]λητον ὑπεσχημένον κράτος· ✠ ΘΝΔΡΟ
ΝΙΚΟΣ ΕΝ ΧΩ ΤΩ ΘΘ ΠΙ ΘΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΤΟΚΡΗΤΟΡ ΡΩΜΗΙΩΝ Ο ΠΑΤΗΡΙΟΛΟΓΟΣ

V. Chrysobulle (Andronic, sept. 1322).

ZISIΟΥ, p. 60-63. Haut., 2^m·40; larg., 1^m·95; lignes, 0^m·03; interl., 0^m·015.
(Planche XIX-XX).

- 1 ✠· ἔφθασαν μὲν καὶ προτερον ἐπιχορηγήθῃναι χρυσοβούλλα Considérant
τῇ ἀνεγερθείσῃ παρὰ τοῦ τιμιωτάτου μεγάλου πρωτοσυγγέλλου
2 τῆς πελοποννήσου | κυροῦ παχωμίου κατὰ τὴν θεόσωστον πόλιν
μουζηθρᾶ σεβασμίᾳ μονῇ τῇ<ς> εἰς ὄνομα τιμωμένη<ς> τῆς
3 ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς ὁδηγητρίας | καὶ ἐπικεκλημένη τοῦ βροι-
τοχίου· ἐπὶ τοῖς προσοῦσιν αὐτῇ μετοχίαις καὶ λοιποῖς κτήμασιν·
4 ἐπεὶ δὲ ἀνέφερε καὶ ἀρτίως ὅτι παρε|δόθη τῇ τοιαύτῃ μονῇ παρὰ
τοῦ περιποθήτου ἀνεψιοῦ τῆς βασιλείας μου κεφαλῆς τῆς κατὰ
τὴν πελοπόννησον χώρας καὶ τῶν κάστρων | τῆς βασιλείας μου
5 κυροῦ ἀνδρονίκου τοῦ παλαιολόγου· περὶ τα σκορτὰ μετόχιον

εἰς ὄνομα τιμώμενον τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου καὶ ἐπὶ | κεκλη-
 6 μένον ἢ βό(γα)λῖς μετὰ τῶν δικαίων αὐτοῦ· ἡγοῦν παροίκων·
 ἀμπελίων· χωραφίων· <μύλωνος>· ἐλαιῶν· (συκῶν μηλεῶν)·¹
 7 καὶ ἐτέρων δένδρων ὁπωροφόρων· | ἔτι δὲ καὶ χωρία δύο ἢ ζούρ-
 τζα· καὶ ἡ μουντρὰ· καλούμενα· μετὰ τῆς περιόχῃς αὐτῶν· ἥτις
 ἐστὶν ἡ παχεῖα· ἡ χοῦτζα· τὸ πρατζυδάκη· καὶ ἡ κλενοβὰ σὺν
 8 τῷ ἐν [αὐ] | τοῖς μύλωνι· καὶ τοῖς ἐλαϊκοῖς δένδροις· ὁμῶς πα-
 ρεδόθη τῇ τοιαύτῃ μονῇ καὶ γῇ εὐρισκόμενοι·² εἰς τὴν πισσιάν·
 9 τὴν τοπολάναν· καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν | τοῦ ἀγίου ἰωάννου·
 ὡσαύτως πρόσσεσι τῇ τοιαύτῃ μονῇ διὰ προστάγματος· καὶ τι-
 μίων πατριάρχικων συγγιλιῶδων γραμμάτων εἰς τὸν κάμπον
 10 τῆς καρυταίνης ἕτερον μετόχιον ἐπ' ὀνόματι | τιμώμενον τῆς
 ὑπεραγίας θεοτόκου· καὶ ἐπικεκλημένον τῆς νέας μονῆς, μετὰ τῶν
 παροίκων· τῶν ἀμπελίων· τῶν χωραφίων· τῶν ἐλαιῶν· καὶ τοῦ
 μύλωνος αὐτοῦ·³ ἔχει καὶ εἰς τὸν πασσαβᾶν ἐξ ἀγορασίας γῆν
 11 μοδίων ἐξακοσίων· | καὶ παρεκλήτευσεν τὴν βασιλείαν μου ἐπιχο-
 ρηγηθῆναι τῇ αὐτῇ σεβασμῇ μονῇ καὶ ἕτερον χρυσόβουλλον αὐ-
 12 τῆς, ὥστε κατέχην καὶ ταῦτα ἀνενόχλητος | καὶ ἀναφαιρέτως,
 ἡ βασιλεία μου δια τὴν ἐνούσαν αὐτῷ πνευματικὴν καὶ θεάρε-
 στον πολιτείαν· ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸν ἐν ἰνδεικνυ(εῖ) ζῆλον ὑπερ-
 13 του συμφέροντος | τῶν κοινῶν πραγμάτων, εὐμένως τε καὶ συνή-
 θως πρόσδεξαμένη καὶ τὴν περὶ τοῦτου παράκλησιν, τὸν παρόντα
 14 χρυσόβουλλον· ΔΟΓΩΝ· ἐπιχορῆγεί καὶ ἐπιβραβεύη τῇ αὐτῇ
 σεβασμῇ μονῇ τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου, τῆς ὁδηγητρίας, καὶ
 ἐπικεκλημένη τοῦ βροντοχίου· δι' οὗ προστάσσει καὶ διόριζεται,
 15 καί κτηθῆσθαι ταύτην πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς παρ' αὐτῆς κατεχο-
 μένοις, διὰ τῶν προεπιχορηγηθέντων αὐτῇ χρυσόβουλων·⁴ τῆς
 βασιλείας μου ἀνενόχλητον, καὶ τὸ παραδοθὲν αὐτῇ | περὶ τὰ
 16 σκορτὰ μετόχιον τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς βόγαλῖς· μετὰ
 τῶν προσόντων αὐτῷ παροίκων καὶ κτημάτων· ὅσα καὶ οἷα
 ἦσιν· ἡγοῦν ἀμπελίων· χωραφίων· ἐλαίων·⁵ συκα·⁶ | μ[η-

Arrêté
 Énumération
 des biens

¹ ἐλαιῶν en surcharge. Cf. ci-dessous, lignes 16-17 où j'ai restitué μ[ηλεῶν], qui explique l'erreur du copiste habitué à écrire μύλωνος.

² εὐρισκομένην.

³ αὐτοῦ.

⁴ χρυσόβουλων.

⁵ ἐλαιῶν; cf. note 1.

⁶ συκῶν.

- 17 λεῶν· καὶ] ἐτέρων ὁπωροφόρων δένδρων· ὁμοί(ως) καὶ κτήσθαι
καὶ τὰ χωρία τὴν ζούρτζαν καὶ τὴν μουντρὰν, μετὰ τῆς εἰρη-
μένης περιόχῃς αὐτῶν· ἥτις ἐστὴν ἡ παχεία· ἡ χουτζα· τὸ |
18 [πρατζυδ]άκη· καὶ ἡ κλενοβά· συν τῷ ἐν αὐτῇ μύλωνι καὶ τοῖς
ἐξοῖς δένδροις· ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν γῆν τὴν εὐρίσκομένην εἰς τὴν
19 πιστιάναν· τὴν τόπολαναν· καὶ | τὸν [ἅγιον] ἰωάννην· κα-
τέχειν ὁμί[ως καὶ εἰς τὴν] καρύτεναν μετόχιον τῆς ὑπεραγίας
θεοτόκου τῆς νέας μονῆς, μετὰ τῶν προσόντων καὶ αὐτῷ
20 παροίκων καὶ κτημάτων· ὅσα καὶ οἶα | εἰσὶν· ἡγοῦν ἀμπελίων
χωραφίων [-ἐλαι]ῶν· καὶ μύ]]λωνος· κατὰ τὰς περιλήψεις τοῦ
προσόντος τῇ τοιαύτῃ μονῇ προστάγματος· ἐτι δὲ καὶ τῶν
21 τιμίων σιγιλλιῶδων πατριαρχικῶν | [γρ]αμμάτων· πρὸς τοῦτοις
κα[τέχειν καὶ] τὴν εἰς τὸν]] πασαβὰν εἰρημένην γῆν τῶν ἐξακο-
σίων μοδιῶν τὴν ἐξ ἀγορᾶς δῆλον ὅτι περιέλθουσιν αὐτῇ·
22 καὶ μὴ εὐρίσκον ἐπὶ τοῦ | [τοις] εἰς τὰς βελτιώσε[ις τὰς μ]ε-^{immunités}
λούσας γίνεσθαι ἐν αὐτοῖς παρὰ τοῦ μερῶς τῆς δηλωθείσης σε-
βασμίας μονῆς, ὅχλησιν ἢ διαστείμουν τινὰ καὶ ἐπῆρειαν· παρὰ
23 τῶν | [κατὰ καίρ]ους [μ]ελ[λόντων] εἶχειν τὴν κα[θολικὴν] ἐνο-
χίαν τοῦ κεφαλατικίου τῆς κατὰ τὴν πελοπόννησον χώρας καὶ
τῶν καστῶν τῆς βασιλείας μου· ἢ τῶν ὑπ' αὐτοὺς, κατὰ το-
24 πους μερικῶν ἐνόχων, ἢ παρὰ | τῶν τῆς δημοσίου ἐνεργούν-
των κα[θολικῶν] ἐνόχων· ἢ τῶν μερικῶν, ἢ παρ' ἄλλου τινὸς
τῶν ἀπάντων καθ' οἷον δὴ τινὰ τρόπον· διατηρηθήσονται γὰρ
25 ταῦτα ἀνώτερα παντάπασιν δη | [μοσιακῆς ἐπη]ρ[είας καὶ συζη-
τή]σεως καὶ]] λοιπῆς πάσης κατατριβῆς καὶ ὀχλήσεως· ἡγοῦν δό-
σεως ἐννομίου ἀγγαρείας· καστροκτισίας· σιταρκίας· καταθέσεως
26 | [βρωσίμων καὶ ποσίμων καὶ ἀλλοίω]ν εἰδῶν·]] ἀλλὰ δὴ καὶ ἐτέ-
ρας εἰσπράξεις κατὰ χώραν ἐπερχομένης καὶ οὐδεὶς ἀπαιτήσῃ
27 τί ἐκ τῶν τοιούτων μετόχιων, ἢ τῆς εἰρημένης | [γῆς, ἢ τῶν δη-
λωθέντων ἐτέρων κ]τημάτων]] τῆς τοιαύτης σεβασμίας μονῆς· ἢ
τῶν μελλόντων προσελθεῖν ἀπὸ αλλοτρίων χωρῶν καὶ προσκα-
28 θίσαι ἐν αὐτοῖς· ἀλλ' οὐ | δέ τις [τῶν εἰς μετέπειτα κατὰ] και-
ροὺς μελλόντων ποιῆσαι ἀπογραφικὴν δουλίαν ἐν τῇ κατὰ τὴν
πελοπόννησον χώρᾳ τῆς βασιλείας μου, ἔξει ἀδειαν εἰσερχέσθαι
29 | εἰς τ[ὰ] ρηθέντα μετόχια καὶ] δηλωθέντα ἕτερα κτήματα τῆς
τοιαύτης σεβασμίας μονῆς, καὶ ἐπάγει[ν] κατατριβὴν τινὰ, ἢ

30 ἀφαιρείσθαι τί ἐξ αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῆς ἀνω | τ[έρω εἰρημέ]νης γῆς·
 31 τῆς βασιλείας μου, ἐλεύθερα ὡς εἴρηται ταῦτα πάντα | δια-
 32 | δια[ληφθεῖ]ση σεβασμία μονὴ ἀναφέρεται καὶ ἀναπόσπαστα·
 33 ἐ[πεὶ καὶ παρ]εκλήτευσε ὁ αὐτὸς τιμιώτατος μέγας πρωτοσύγ-
 34 κε[λλο[ς]] τῆς πελοποννήσου καὶ ἵνα ὅτε εὐδοκήσει ὁ θεὸς διὰ
 35 τῆς | π[ρ]οστασίας τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου γενέσθαι τῆς βασι-
 36 λίας μου τὴν ἀ|πασαν χώραν τῶν σκορτῶν, καθέξει ἡ τοι-
 37 αῦτη σεβασμία μονὴ | καὶ τὴν εἰς το δηλωθὲν μετόχιον τῆς βό-
 38 γαλις, ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν εἰς τὰ | εἰρημένα δύο χωρία λατινικὴν
 39 μερίδα· ἡ βασιλεία μου προσδεξαμένη | καὶ τὴν ἐπὶ τοῦτου
 40 δέησιν αὐτοῦ, διορίζεται ἵνα ἐπαν γένηται εὐδοκία [τοῦ] | θεοῦ
 41 διὰ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου ἡ εἰρημένη ἅπασα |
 42 χώρα τῶν σκορτῶν¹ τῆς βασιλείας μου, ἐπιλάβηται καὶ κατέχη
 43 ἡ | αὐτὴ σεβασμία μονὴ ἀναπόδιατως καὶ τὴν τοιαύτην² λατι-
 44 νικὴν | μερίδα, καὶ οὐδεὶς εὐρίσκη κατα δυναστείαν τινὰ ἐπ'
 45 αὐτῇ· τοῦτου | γὰρ χάριν ἐργάσκει καὶ ἐπεβραβεύθη τῇ τοιαύτῃ
 46 σεβασμία | μονὴ καὶ ὁ παρὼν χρυσοβούλλος· ΔΟΓΟΣ· τῆς βα-
 47 σιλείας μου ἀπο|λυθεὶς κατα|λήναι σεπτέβριον τῆς νῦν τρεχού-
 48 σης ἑκτῆς | ἐνδικτιόνης τοῦ ἑξακισχιλιοστού ὀκτακισιοστού τρια-
 49 κοστοῦ | [πρώ]του ἔτους, ἐν ᾧ καὶ τὸ ἡμέτερον εὐσεβὲς καὶ θεο-
 50 πρόβλητον | [ὑπε]σημή|νατο καχτος. ΗΙ ΉΝΔΡΟΝΙΚΟΣ ΕΝ
 51 ΧΩ ΤΩ [ΘΩ ΠΙΣΟΣ ΒΗCΙΛΕΥC ΚΗΙ] ΉΝΤΟΚΡΗΤΩΡ
 52 ΡΩΜΗΙΩΝ Ο ΠΗΛΗΙΟΠΟΓΟΣ

VI. *Fragment de chrysobulle.*Lignes, 0^m.045 à 0^m.05; interlignes, 0^m.035.

. . . . .ον παρ. . . . .
 . . . . .στασίῳ το του. . . . .
 . λ . . . . .ος τα . . . . .
 κολ. . . . .καὶ ο[, ...ε]πικ[ε]κλημενον του. . . . .
 καὶ πρωτοσύγκε[λλος] τῶν κατὰ τὸν μορεαν εἰρη[μένων]. . . . .
 ἡ δηλωθεῖσα σεβασμία [πατρι]αρχικὴ μονὴ των αγι[ων] μεγ[αλομαρ]-
 τύρων θεοδώρων. . . . .
 [ΔΟΓΟΝ] επιχορηγεῖ καὶ ἐπιβραβ[εύει] κατα. . . . .

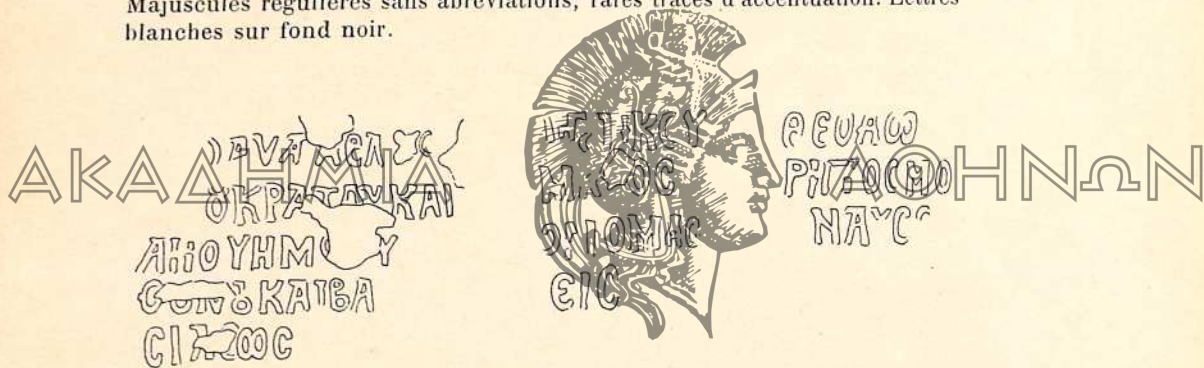
¹ σκορτῶν.² τοιαύτην.

VII. *Építaphe du despote Théodore II Paléologue.*

Dans la chapelle au nord du narthex, sous une arcade, au dessus d'un tombeau. Le despote est figuré en costume de parade à g., en froc à dr.. L'inscription est en quatre parties, deux près de la tête du despote, deux près de la tête du moine. La seconde est entièrement effacée: on n'en distingue plus que les lignes horizontales, tracées d'avance à la pointe pour guider le peintre.

ZISIOU, n° 24. Hauteur des lettres, 0^m.03; larg., 0^m.015; interl., 0^m.012. Majuscules régulières sans abréviations; rares traces d'accentuation. Lettres blanches sur fond noir.

ο αυταδελ[φο]ς
[τ]ου κρατ[αι]ου και
αγιου ημ[ων α]υ-
θεντου και βα-
σιλεως

[δια του] αγγελικου
[σχη]ματος
[μετ]ονομασ-
[θ]εις

Θεοδω-
ρητος μο-
ναχος

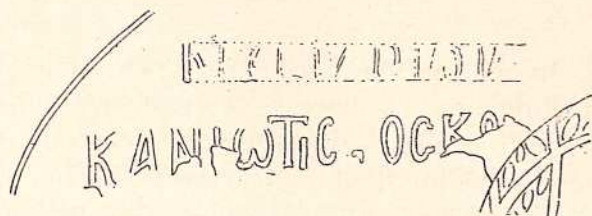
VIII. *Építaphe.*

Dans la chapelle adossée à la face méridionale de l'église, sur la paroi ouest, au dessus d'un tombeau, près d'un person-

nage orant sous une arcade. La première ligne de l'inscription est absolument indistincte.

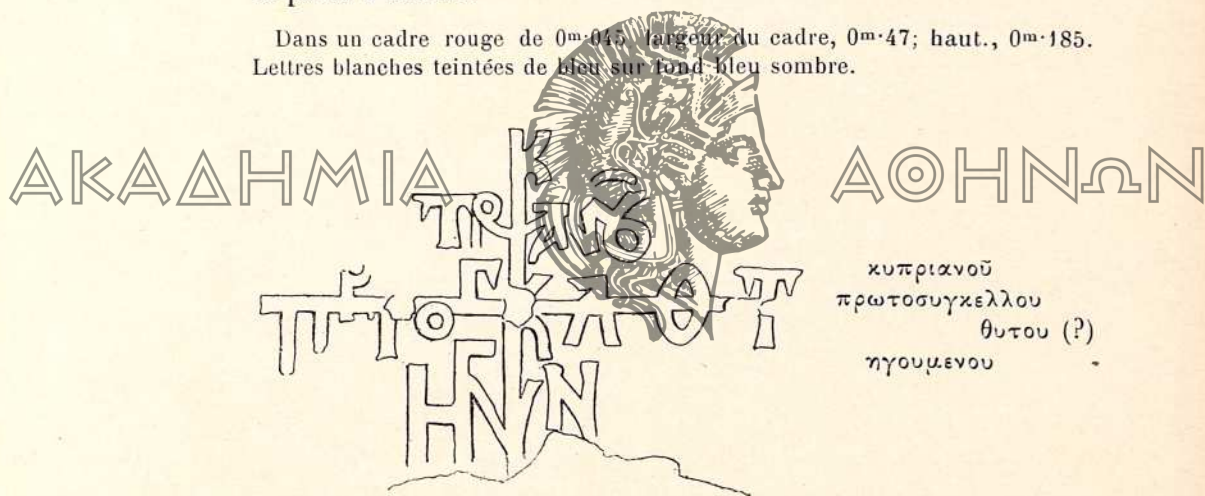
Haut. des lettres, 0^m.02; lettres blanches sur fond bleu noir.

IX. Monogramme.

Chapelle faisant suite à la précédente, à l'est. Au dessus de la porte d'entrée.

Dans un cadre rouge de 0^m.045; largeur du cadre, 0^m.47; haut., 0^m.185. Lettres blanches teintées de bleu sur fond bleu sombre.

Saints - Théodore du Brontochion.

X. Prière à la Vierge, de Manuel Paléologue.

Dans la chapelle de l'angle nord-est, sur le mur de droite à la place d'une porte murée qui conduisait au sanctuaire.

Dans une cadre terminé en forme de fronton, Manuel est agenouillé aux pieds de la Vierge. Sa prière à la Vierge est inscrite en majuscules au dessus de sa tête. Plus bas, en petits caractères, une autre inscription, probablement postérieure à la première, mentionne la date de sa mort.

ZISIOU, n° 23. Première inscription: haut. des lettres, 0^m.025; larg., 0^m.015; interlignes, 0^m.015. Blanc sur fond bleu. — Deuxième inscription: longueur totale, 0^m.25; hauteur 0^m.075. Blanc sur fond vert.

† ΟΠΡΟΜΙΜΑΝΟΥ
ΗΓΓΚΟΓΑΕΟΜ
ΚΑΙΜΕΧΤΕΥΗΑ
ΠΑΙΟΠΟ.
ΥΠΕΡΘΟΚΗ.
ΕΤΟΝΚΗ.

- 1 † ὁ παρομιος μανου[ήλ ὁ παλαιολογος
ἡκαϊτικὸς δεόμενος τὴν υπεραγίαν θεοτόκον
καὶ μεσητρευαυτῶν εἰς τὸν κύριον.

† ΜΕΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ
ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

- 5 † [έκοι]μήθη ὁ δούλος τοῦ θεοῦ μανουήλ
παλαιολογος [μη]νὶ οκτωβριῳ
ἰνδικτιῶνος β' ετους ζ' (αλ)β

Métropole.

XI. Dédicace.

Plaque de marbre encadrée dans le mur méridional de l'église en face d'une entrée latérale de l'enceinte.

XII. *Invocation m*
eau de la porte occid
Longueur du linteau, 1m
δόμον ποδῶσι φίλος ἐμβ
νικηφοροῖα δορυφόρος

- XIII. *Acte épiscopal (Nicéphore, 1312).*

Zisioû, n° 6. Longueur du linteau, 1^m.80; haut. des lettres, 0^m.07.

τόνδε δόμου πῶδεσι φίλος εμβεβαῶς ἀγανοισι:
μνωεο νικηφοροιο δουήτορος ἀρχιεργος

Première colonne à droite de l'entrée occidentale.

ZISIOU, n° 12. Hauteur des lettres, de 0^m.03 à 0^m.04; larg., 0^m.015; interl. de 0^m.015. (Planche XXI).

- 1   ⲓⲁⲛⲓ ⲉγω ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης
κρήτης καὶ πρόεδρος λακεδαιμονίας
νικηφόρος; ὠκοδόμησα τόνδε
τὸν ναὸν εἰς δόξαν θεοῦ καὶ τοῦ
5   ἁγίου μεγαλομάρτυρος αὐτοῦ δημητρίου.
ἀνήγειρα δὲ καὶ ἐκ βάρων αὐτῶν.

- μύλωνας εἰς τὴν μαγοῦλαν· καὶ ἐφύτευτα κοῖ ἐλαι-
 ὠνας καὶ περιβόλιον ἐν αὐτῇ· καὶ εἰς τὴν λεύκην ἀμ-
 πελῶνας ἐμφυτευτικῶς· ἡγόρασα δὲ καὶ τὰ σύ-
 10 νεγγυς τῆς ἐκκλησίας ὁσπῆτια τοῦ χαρτοφύλακος
 εὐγενίου· ὁ οὖν εἰσέπειτα βουλευθεὶς ἀπὸ τούτων ἐπι-
 δοῦναι τινὶ λόγῳ κληρικαίου· ἢ ἀνακαμπτικῶς,
 ἢ ἄλλῳ τρόπῳ τινὶ ἀπο-
 σπάσαι τῆς ἐκκλησίας·
 15 ἵνα ἔχοι τὰς ἀράς τῶν τῆς
 θεοφόρων πατέρων τῶν ἐν νικαία·
 καὶ ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ.
 ἔτους ,ξωξ' ἰνδικτιῶνος ι' †

XIV. *Actes épiscopaux (Luc, 1330; 1341).*

Sur la troisième colonne à gauche de l'entrée occidentale, en face de l'entrée septentrionale, sont gravés deux actes d'époques différentes.

Zislon, n° 13. Premier acte: haut. des lettres, de 0^m.09 à 0^m.04; larg., 0^m.015; interl., 0^m.015. Deuxième acte: haut. des lettres, de 0^m.09 à 0^m.03; larg., 0^m.015; interl., 0^m.015. (Planche XXII).

- 1-2 Ἐγὼ ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης σουγδαίας πρόεδρος | λα-
 3 κεδαιμονίας λουκᾶς, καταλαβὼν ἐξ ὀρισμοῦ | τοῦ κρατίστου καὶ
 4 ἀγίου μου αὐτοκράτορος καὶ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς | συνόδου· ἐπὶ τῷ
 5 προεδρεύειν τὴν ἁγιωτάτην μητρόπολιν λακεδαιμονίας | καὶ εὐ-
 ρῶν τὰ αὐτῆς κτήματα δοθέντα πρὸ χρόνων παρὰ τὸν ἀρχιερα-
 6 τι|κκος ἐν ταύτῃ διαπρεψάντων τὰ μὲν, διὰ τινὰ προσωπο-
 ληψίαν· τὰ δὲ, διὰ δώρων· εὖρον δὲ καὶ συνόδικήν γραφὴν ἐν |
 7 ταύτῃ συντείνουσάν μοι μετ' ἐπιτιμίου βαρυτάτου ὡς ἂν ἀπο-
 8 σπάσω ἅπερ ἔδοκεν ὁ πρῶην χρηματίσας λακεδαι|μονίας βουτᾶς
 ἐκεῖνος πρὸς τοὺς δύο αὐταδέλφους τζαουσίους τοὺς ἐλαδάδας
 9 καὶ πρὸς τὸν πρωτοαλλαγάτορα τὸν πλατυντέρην· τὰ|κάτωθεν τῆς
 βρύσεως καθὼς εἰσὶν ἰδιοπεριόριστα μέσον τῶν δύο ποταμῶν ὅσα
 10 καὶ οἷα εἰσὶν· ἔτι τὲ καὶ τὰ ἅπερ ἐκράτει ὁ σεβαστὸς μαυρό | πα-
 πας κύρ νικόλαος ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ τζυκανιστηρίου, ἥδη κατὰ

11 τὴν διάγνωσιν τῆς τιμίας καὶ ἁγίας συνοδικῆς διαγνώσεως, | ἐκρ-
 12 τήθησαν παρ' ἡμῶν ταῦτα ὡς ἂν κατέχωνται παρὰ τῆς εἰρημέ-
 13 νης ἁγί|ωτάτης μητροπόλεως λακεδαιμονίας ἀναφαίρετος πά(ν)τη
 14 καὶ (ἀν)χποσπάστος· ὡσχύτως καὶ | τὸ χωράφιον τ(ὸ) ἐπιλεγό-
 15 μενον τοῦ βουνοῦ· καὶ ...μιτᾶ· καὶ τὸ περὶ τὴν μαγούλαν | ἀμ-
 16 πέλιον το εἰς τὴν γωνίαν· καὶ τὸ ἐκεῖσε ἕτερον ἀμπέλιον τὸ εἰς
 17 τὴν καλαμωτην, ἵνα κατέ|χωνται καὶ ταῦτα παρὰ τῆς διαλη-
 18 φθείσης μητροπόλεως· ὁ γοῦν εἰσέπειτα βουλευθεῖς | ἀπ(ὸ)σπᾶσαι
 19 ἀπὸ τῶν τοιούτων κτημάτων ὡς ἴπομεν, ἵνα ἐπισπάται | τὰς ἀρὰς
 20 τῶν τῆ καὶ ἡ θεοφόρων πατέρων καὶ ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτω|λοῦ.
 21 ἔτους, ςῳλῆ ἰνδικτιῶνος ιγ̄ —|—

19 —|— ἐπεὶ ἡ ἁγιωτάτη μητρόπολις λακεδαιμονίας εὐηργέτηται
 20 διὰ θεοῦ καὶ σεπτοῦ χρυσοβούλλου καὶ προσκυνητῶν | προσταγ-
 21 μάτων ὡς ἵνα ὧσιν ἀναπαίτητοι οἱ πάροικοι καὶ προσκαθήμενοι
 22 αὐτῆς καὶ | κατοικοῦντες ἐν τῇ μαγούλᾳ· λεύκη· παροριῶ σαπι-
 23 κούς καὶ ἀλλαχόθεν καὶ τῷ πρακτικῷ αὐτῆς κατα|γραφόμενοι,
 24 τοὺς γεννηματικοὺς κατα θεοεῖς βοκδιατικοῦ καὶ μουστιατικοῦ ὁ
 25 πειραθησόμενος | εἰσέπειτα ἀνατρέψαι ταῦτα, ἢ ἀπὸ τῶν κατὰ
 26 καίρους κεφαλατικευσόντων καθολικῶς | ἢ μερικῶς ἢ τὰ δημόσια
 27 ἀπαιτῶν καὶ βουλευθὲ ἀπαιτῆσαι ταῦτα, ὡς ἀθετητῆς τῶν σε-
 28 πτῶν | χρυσοβούλλων καὶ προσταγμάτων, ἐχέτω τὰς ἀρὰς τῶν
 29 τῆ θεοφόρων πατέρων | καὶ τῶν ἀφορισμῶν ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ·
 30 μηνὶ ἀπριλλίῳ ἰνδικτιῶνος θ' ἔτους, ςῳβθ' —|—

XV. *Actes épiscopaux (Nil, mai 1339 et décembre 1339).*

Troisième colonne à droite de l'entrée; les deux actes sont de la même main.

Zisliou. n° 14. Dimensions des nos XIII et XIV, 1. (Planche XXIII).

1 —|— ἐγὼ ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης λακεδαιμονίας καὶ ὑπέρ-
 2 τιμος νεῖλος· | ἐλθὼν εὗρον τὴν κατ' ἐμὲ ταύτην ἐκκλησίαν· καὶ
 3 τὰ αὐτῆς κτήματα | κατεφθαρμένα καὶ ἃ μὲν τούτων ἐπράθη-
 4 σαν καὶ ἐνεχυριάσθησαν | παρὰ τῶν κληρικῶν· ἃ δὲ τοιούτο-
 5 τρόπῳ ἐγένοντο παρὰ τῶν παροίκων· καὶ | τινὰ παρὰ τῶν ἀνα-

6 καμπτικῶς ἐχόντων· ὥστε καὶ ἀπορῆσαι ταύτην | ἐκ τοῦτου παν-
 7 τελῶς συνεύη· διὰ τοῦτο ὠρίσθη(ν) παρὰ τοῦ κραταίου καὶ ἁγίου
 8 ἡμῶν αὐθέντου | καὶ βασιλέως ἵνα ἀπό γε τοῦ νῦν μή τις τῶν
 9 κληρικῶν ἢ τῶν παροίκων | ἢ τῶν ἀνακαμπτικῶς ἐχόντων· πω-
 10 λήσῃ κτῆμα τῆς ἐκκλησίας ἢ ἐνε|χυριάσῃ ἀλλ' οὐδε κληρικός τις
 11 προικίσῃ εἰς ἰδιωτικὸν πρόσωπον· παραπέμψῃ δὲ ταῦτα εἰς παῖ-
 12 δας | ἀξίους ἐκδουλεύειν τὴν ἐκκλησίαν ἐπεὶ δὲ ἐποίησα καὶ ζευ-
 13 γηλατίον περὶ τὴν βρύσιν, ὀφείλει εἶναι | ἀπαρασάλευτον μετὰ
 14 τῶν οἰκημάτων· καθὼς ἐστὶν ἰδιοπεριόριστον μετὰ τοῦ περιβο-
 15 λίου μέσω τῶν δύο | ποταμῶν καὶ τῆς ὁδοῦ ἄνευ τοῦ δομεστίκου·
 16 καὶ τὰ χωράφια τὰ εἰς τὸν βουνὸν καθὼς εἰσι περιοριζόμενα | μετὰ
 17 τοῦ χωραφίου τοῦ ἀντζηνᾶ καὶ τῶν εὐγενείων· καὶ τὸ περιβόλιον
 18 τοῦ ἀντζηνᾶ τὸ εἰς τὴν ἁγίαν βαρβάρην, καὶ τὰ ἐξωνηθέντα
 19 οἰκήματα εἰς τὴν μητρόπολιν, ὡς καὶ αὐτὰ ζευγηλατεῖον ταχθέν·
 20 καὶ οἱ περὶ τὴν μαγούλαν πάροικοι καὶ πρόσκαθήμενοι | καὶ τὰ
 21 ἀδούλωτα στασία οἱ μύλωνες οἱ ἐλαῖωνες τὰ ἀμπέλια καὶ περι-
 22 βόλια καὶ ὁ εἰς τὴν λεύκην | πάνσεπτος καὶ θεῖος ναὸς τῆς παν-
 23 υπεράγνου μου θεομήτορος καὶ τὰ ἐξωνηθέντα οἰκήματα μετὰ
 24 | τῶν ψυχροδοτημάτων· καὶ αἱ στασεις καὶ πάροικοι ὡς ἐν τῷ
 25 πρακτικῷ καταγράφονται ὁ ἐλαίων | καὶ τὰ ἀμπέλια καὶ οἱ
 26 παρὰ τὸ παρόριον πάροικοι καὶ τοὺς σαπικούς καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς
 27 κτήματα· ὁ δὲ | βουλευθεὶς εἴ τις ἂν εἴη κἄν κληρικός κἄν πά-
 28 ροικὸς κἄν τῶν ἐχόντων ἀνακαμπτικῶς πωλῆσαι | ἢ ἐνεχυριάσαι
 29 ἐκ τῶν ἰδίων κτημάτων· ἢ ἀποσπᾶσαι ἐκ τῶν εἰρημένων τῆς ἐκ-
 30 κλησίας καὶ δώσει πρὸς τινα καὶ ὁ θελήσας ἐνεχυριακῶς | λα-
 31 βεῖν· ἢ ἐξωνήσασθαι ἐχέτω τὰς ἀρας¹ τῶν τριακοσίων (δέκα
 32 ὀκτὼ) θεο|φύρων πατέρων τῶν ἐν νικαία καὶ ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτω-
 33 λοῦ.
 34 ἔτους ,ξϞϛζ Ἰνδικτιῶνος ζ μηνὶ μαίω.

26 ⲓⲁⲓⲁ ἐπεὶ τὸ μονυδριον του τιμιου προφήτου προδρόμου καὶ
 27 βαπτιστοῦ ἰωάννου τῆς χαλκωλ(α)μ(π)τισσης | εὐρισκόμενον
 28 πλησίον τοῦ παραπόρτου² τῆς λακεδαίμονίας ἦν ἀνέκχθην τῆς

¹ τὰς ἀρας en surcharge.

² L'abréviation ΠϞρ s'emploie d'ordinaire pour ποτήριον. La forme παρά-
 πορτον, pour παραπόρτιον, ne se trouve pas dans les lexiques; mais on ren-
 contre ἐξάπορτον.

28 καθ ημᾶς ἁγιωτάτης μητροπόλεως | ἐν ὑποτελεσμῶ ἐτησίῳ ὡς
 29 τὸ βρέβιον διέξεισιν αὐθις τάττεται εἶναι | ὑπ' αὐτὴν καὶ τα ἐν
 αὐτῷ χωράφια καὶ τὸ περιβόλιον καὶ τὸ ἀμπέλιον καὶ ἄλλο ἂν
 30 εἴ τη δίκαιον ἔχει | εἰρὶκὸν¹ αὐτῷ πνευματικατον τῆς ἁγιωτάτης
 31 μητροπόλεως λακεδαιμονίας ὡς ἂν δοξαζήτα(ι) θεὸς ἐν αὐτῷ | ο
 δεῖ πειραθισόμενος εἰσέπειτα ἀφελίσθαι τοῦτο ἐκ τῆς δεσποτείας
 32 αὐτῆς καὶν | οἶος ἄρα καὶ εἴη· ἐχέτω τὰς ἀράς τῶν ἐπτά καὶ
 33 οἰκουμενικῶν συνόδων· καὶ τῶν | τῆς θεοφόρων πατέρων καὶ τὸν
 35 ἀφορισμὸν ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ |
 34 ἔτους ,ζῳμῆ μηνὶ δεκεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ἧ·

XVI. *Acte épiscopal.*

Deuxième colonne à droite de l'entrée. L'inscription, martelée avec un instrument tranchant dont les marques se confondent avec les traces des traits horizontaux, est d'une lecture difficile et incertaine. M. Zision (p. 24) l'a signalée sans essayer de la déchiffrer.

Haut. des lettres, de 0^m.02 à 0^m.03; larg., 0^m.012; interl., 0^m.015. Peu d'abréviations, peu de lettres en surcharge. La paléographie diffère des précédentes. Un des traits caractéristiques est la forme de l'Α dont le jambage de gauche est vertical et porte à droite la petite barre horizontale du haut, tandis que pour le Λ c'est le jambage de droite qui est vertical, avec la même barre à gauche. La gravure paraît assez irrégulière.

- 1 τὸν τρὶς λαθόντα καὶ ικάνως [περι]φρο[ν]ή[σ]αντα καὶ αὐ-
 θις τῷ .ασ. .ᾶς κλήρου ἰωάννην
 τὸν . . . . . ολίδην: τὸν καὶ πρότερον α-
ποβλήθεντα τοῦ κλήρου γενόμενον παρὰ τοῦ
 5 προ [ημ.]ῶν ἀρχιερέως κυροῦ νεύλου . . . . .
 . . . . . καὶ τῶν ἀλλ[ω]ν αὐτοῦ ἀνο-
 σιουργημάτων τῶν [ἀναφερ]ομένων τῷ υπομνήματι ο μετα ταῦτα
 ἀνορ
 θῶσαι καὶ λῦσ[αι] θεσμιος καὶ τοῦ κ[λ]ήρου καταλεξαι ἀνομῶς
 τουτον ὄν[τα]. κ. . . . . ὅτι . . . . . λό[γ]ον συν[εἶ]ναι ἐχόμενον, καὶ οἱ εἰς
 10 τουτο ἐνστωσοντες ἐστωσαν ἐνεχόμενοι τῷ ἀναθεματι
 καὶ ταῖς ἀραις τῶν ἑ καὶ ἡ θεοφόρων πατέρων καὶ τη ἀρχῇ
¹ On peut supposer εἰδικόν ou ἐνικόν, mais sous toutes réserves.

εμου του αμαρτολου ἐπειδὴ συνο-
δικῶς ἐξεβλήθη του κληρου
και . . . μων εκ[κ]λησ[ιας] ως πε-
15 [ριέχει] αποσταλῆσα κατ' αυ-
[το]υ [διὰ ταυ]τα τιμία πατριαρχι-
κὴ γραφὴ τα περι τουτου επι-
θεβαιουσα ἅμα και αφ[ορ]ισ-
19 μ[ω] τούτον καθυποβάλλουσα

XVII. *Mention de fondateur.*

Sur la corniche au niveau de l'étage supérieur, mur occidental. Grosses lettres en relief. L'inscription occupe toute la longueur de la corniche.

ZISIOY, n° 8. Haut. des lettres, env. 0^m.12.

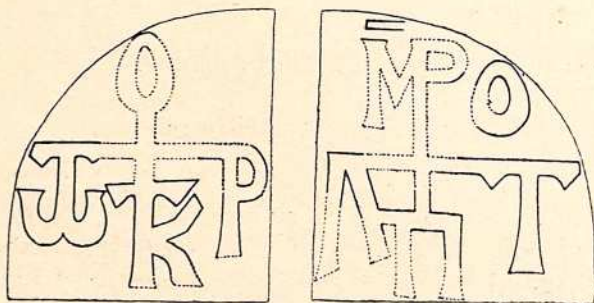
ο κτητωρ μητρο[πολιτης] λακεδαιμονιας ματθαιος(ς)

XVIII. *Monogrammes.*

Façade occidentale de l'église; demi-arcades appuyées aux fenêtres.

Échelle du dessin: au dixième. Le pointillé indique les restitutions; lettres blanches sur fond rouge.

a) *Fenêtre centrale:*

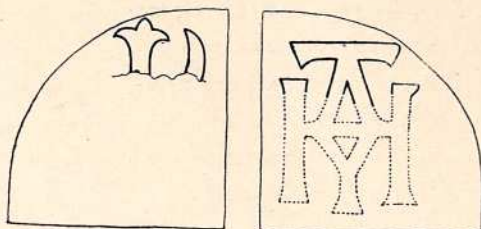

ο κτητωρ μητροπολιτης

b) Fenêtre méridionale :

[λα]χ[εδαιμονιας] ματθαιος

XIX. Monogrammes.

Sur deux petites arcades en marbre sculpté qui décorent les piliers de la grande abside, le monogramme du même personnage est répété trois fois. Lettres en relief.

Échelle: a) au sixième; b) au quart.

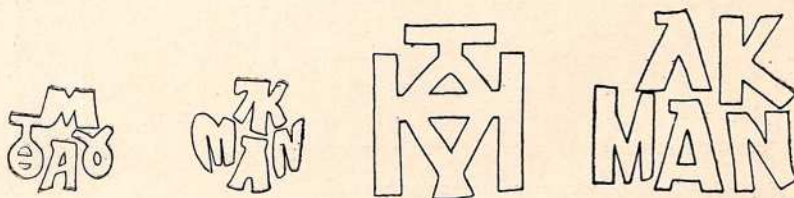
a) Sur l'imposte qui surmonte chacune des arcades:

b) Sur les corbeaux qui soutiennent les arcades:

à gauche :

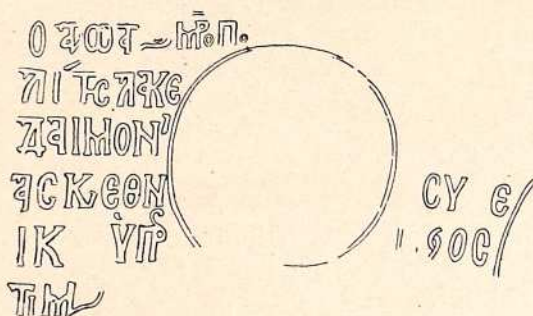
à droite :

XX. Dans le diaconicon, autour du nimbe d'un évêque, à gauche de la porte.

Haut. des lettres, 0^m.04. Blanches sur fond bleu sombre.

1

ο αγιωτατος μητροπο-
λίτης λακε-
δαιμονι-
ας και εθν-
ικ[ος] υπερ-
τιμος

εὐ[σ]ε-
[β]ειος (?)

XXI. Mention funéraire.

Sur la façade septentrionale de l'église, à gauche de la porte, évêques orants; au dessus de leurs têtes:

+ ΕΚΟΙΜΗΘΗ Ο
Ο Δ Ο Λ

XXII. Mention funéraire.

Même façade, dernière travée à droite de la porte, évêques orants:

1 Ο ΠΑΝΙΕΡΩ
 χαλιν^επτίμος
 λακεδ^δαιμονίας
 . . . . . ΙΕ . .
 5 . . . . .
 . . . . . Ε .
 . . . . .
 . . Ι.Ι. C. 8 C

XXIII. *Graffite.*

Sur un des marbres de la tribune.

Zisïou, n° 9.

Le fac-simile de M. Zisïou doit se lire: ο ιερομοναχος ανθι-
 μος et non 'Αθανάσιος.

XXIV. *Dédicace (1744).*

Près de la porte de l'ancien palais métropolitain.

Zisïou, n° 3. Lettres gravées en creux, majuscules régulières, sans abré-
 viations, ni surcharges.

† οὐκέτι δόμοι καὶ πύλαι παλαῖφατοι
 ἀλλ' ἀνανίου τοῦ νῦν ἱεραρχοῦντος
 καὶ ἀπὸ βάρων νεώσαντος δαπάναις
 οὔτινος ἐνεγκοῦσα τελεῖ ἡ δημητσάνα
 αψιδ

XXV. *Dédicace (1802).*

Fontaine dans la cour de la métropole. Sur la plaque est
 figuré l'aigle à double tête.

Zisïou, n° 2; *Expédition scientifique de Morée*, II, p. 80 (copie de Verlet).
 — Sculpture en relief, très soignée; majuscules accentuées, sans abrévia-
 tions, ni surcharges. Je ne puis donner les dimensions exactes: la hauteur
 des interlignes égale les $\frac{3}{4}$ de celle des lignes.

- 1 καὶ αὕτη δι' ἰδίων χρυσάνθου γέγον' ἀναλωμάτων,
 ὅστις πηδαλιούχος λακεδαίμονος, καὶ ἔφορος πραγμάτων.
 πατρίς τε αὐτῷ ἐστὶν ὁ τῆς ἰδίας τόπος,
 ἱεράρχης τε ὁμοῦ καὶ τῶν καλῶν ὁ τρόπος.
- 5 εὐχέσθε λοιπὸν ἅπαντες ὑπὲρ αὐτοῦ,
 τοῦ οἰκοδόμου τοιοῦτου καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ.
 καὶ οἱ πίνοντες ὕδωρ ἀπ' ἐδῶ,
 ἐγκώμια δότε τῷ ἐκτελεστῇ αὐτῷ.
 ἐν ἔτει σωτηρίῳ·· ᾠδῆ·· ἐν μηνὶ αὐγούστῳ·· ἰνδικτιῶν·· εἰ··

XXVI. *Dédicace* (1802).

Fontaine adossée à l'extérieur du mur d'enceinte de la Métropole, du côté du chemin.

ZISIOU, n° 1. Majuscules en relief (0^m·012 à 0^m·035); l'interligne est un mince filet en relief qui ne laisse presque pas de place à l'accentuation.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- † ἐγένετο τοῦτο τὸ κοινωφελές
 ἐκ δαπάνης ἰδίας χρυσάνθου
 τοῦ λακεδαιμονίας καὶ τριπολητ-
 ζας εὐχέσθαι δ' ὑπὲρ αὐτοῦ οἱ εὐ-
 5 σεβῶν παῖδες τοῦ ζαθεοῦ τε καὶ
 ηγητορος μεγάλου ἡ πατρίς τὸ κα-
 τα λακῶνα χωρίον μπαρσινίκου
 1802 ἐν μηνὶ αὐγούστῳ¹
 ὁ γράψας γεώργιος σοῦπος.

Chapelle de Saint-Jean.

XXVII. *Prière à la Vierge.*

A l'extrémité de la paroi méridionale, sous une arcade, la

¹ Ici un caractère, lettre ou chiffre, indistinct.

Vierge debout étend les bras; à gauche, une femme en longue tunique à plis droits, la tête voilée de blanc, prie debout, les mains croisées devant la poitrine; à droite, le même personnage, dans la même attitude, porte le costume religieux.

Haut. des lettres, 0^m.03. — L'inscription de g. est très effacée; dans le fac-simile, le trait noir indique tout ce qu'on a pu discerner; le pointillé, les restaurations. Blanc sur fond bleu noir.

Η ΠΡΟΜΙΚΥΡΚΑΗ.

ΗΚΒΗ

ΣΥΝ

ΛΕΘΑ

ΤΕΚΝ

ΑΥΤΗΣ

Η ΑΗ ΧΘΑΔΚ' ΕΓΓΕΛΙΚΩ

ΕΧΗΜΤΟΣ

ΜΕΤΟΜ

ΘΗΣΑ

ΝΚΗ

ΚΑΗ

ΧΑ

Α:

η [π]ρομικυρα καλη
η καβαλασεια
συν τοις τεκνοις
αυτης

η δη[α] του θεiou και αγγελικου
σχη[α]τος μεταν[ο]μασ-
θησα καλη-
νηκη μοναχη:

Près de Kali Cavalaséa un peu à droite, une jeune fille prie dans la même attitude; sous les pieds de la Vierge, un enfant est agenouillé.

Les lettres sont de moitié plus petites.

ΑΝΝ ΛΑΧΚΡΑ

ανν[α] λασκαρινα

ΙΘΩΡΟΣ· ΟΔΗΓΙΤΙ

ΑΝΣ

[θ]εόδωρος· οδηγιτρι-
ανός

Péribleptos.

XXVIII. Monogramme et dédicace.

Au dessus de la porte de l'enceinte Sculpture en relief. A l'intérieur d'un cadre décoré de fleurs de lis, entre deux lions dressés, se groupent dans un cercle, en monogramme cruciforme, les lettres du mot Περὶβλεπτος. Le marbre est brisé à gauche, et l'on y retrouve les traces d'un encastrement antérieur. Au dessus du cadre, à droite, une inscription, postérieure à la brisure, est gravée grossièrement, en caractères irréguliers

ZISIOY, n° 15 (fac-simile du monogramme). Inscription postérieure, haut. des lettres, de 0^m.01 à 0^m.035.

† ἀφιδ μαρτιου θ. ἐκτίστη
δια ἐξοδου τοῦ παναγιωτοῦ
θηβαιου

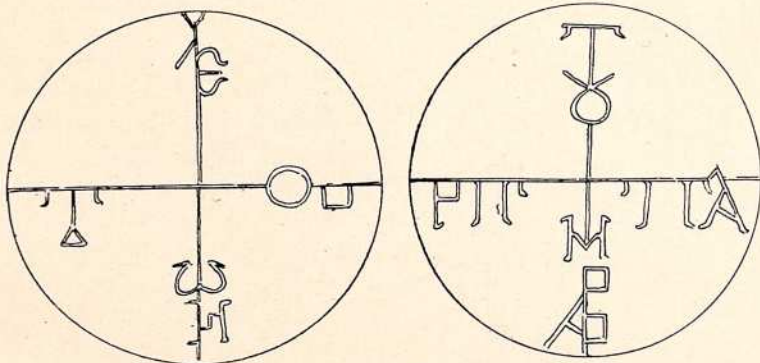
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

XXIX. Monogramme.

ΑΘΗΝΩΝ

Sur le mur d'un vestibule adossé au flanc méridional de l'église, gravé au trait sur un marbre encasté.

Diamètre du cercle, 0^m.20.

λεωντος του μαβρο(ο)π(α)πα

XXX. *Dédicaces.*

Chapelle en contrebas de l'église, au dessus de la porte.
Double couche de stuc: chacune porte un fragment d'inscription.

Haut. des lettres, env. 0^m.03. Rouge-noir sur fond jaunâtre.

Couche inférieure, à gauche:

ΠΣΙ . . . . .

KHC . . . . .

Couche supérieure, à droite:

. . . . . ΉΝ . . . . . Π . . . .
. . . . . ΕΠΙΚΤΗΝ . . . . .
. . . . . ΛαχέσιΜΟΝΙαζ . . . . .

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

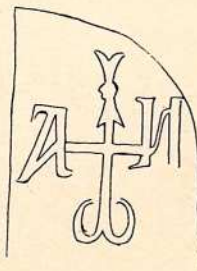
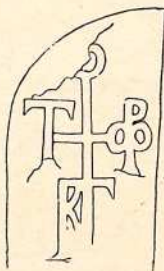
Pantanassa.

ΑΘΗΝΩΝ

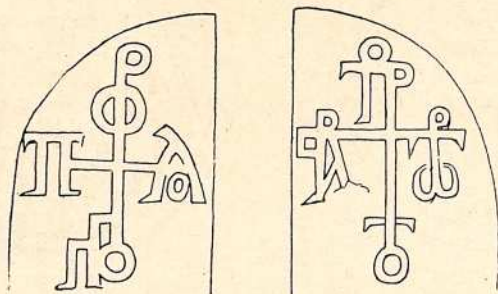
XXXI. *Monogrammes.*

Façade occidentale, demi-arcades appuyées aux fenêtres.
Rouge-brun sur stuc blanc.

À gauche:

Au centre:

A droite:

ὁ κτ(η)τωρ ιωαν(νης) φρ(α)γγοπ(ου)λο(ς) πρωτοστρατωρ.....

XXXII. *Monogrammes.*

Sur le tailloir du premier chapiteau, à droite de l'entrée occidentale.

Sculptés en relief.

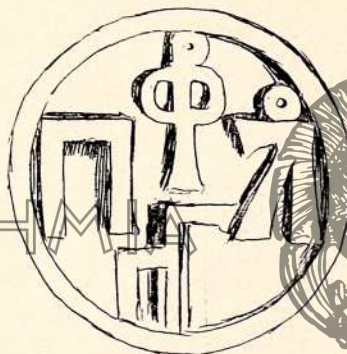
Face sud, du côté de la grande nef:

Face ouest:

Face nord:

Face est:

ὁ κτητωρ ιωαν(νης) φρ(α)γγ(ο)π(ου)λος πρ(ω)τοστραιωρ

XXXIII. Dédicace métrique.

Premier étage de l'église, au dessus du narthex, dans une petite coupole, inscription circulaire, autour du buste de la Vierge.

L'inscription est très effacée: elle se détachait en rouge foncé sur un ton jaune clair: mais presque partout le rouge est tombé, laissant une trace plus claire que le fond. Dans le fac-simile le pointillé indique les restaurations; le trait simple, les caractères très effacés, mais qu'on a pu distinguer. Haut. des lettres, 0^m.05.

† πολλων τυχων σου των χαριτων παρθενε
 μικρον κομιζω σοι δωρον νεον τονδε
 ιωανν[η]ς φραγγοπουλος πρωτοστρα[τ]ω[ρ]
 ου προβλ[ητος] ενδεξιοῦ τυχειν θελων¹.

XXXIV. *Dédicace d'autel* (1428).

La pierre d'autel a disparu. L'inscription a été copiée par Fourmont. La copie originale est au folio 93^v du suppl. gr.

¹ Je donne ma première lecture, en 1896. Deux ans plus tard, lorsque M. Roumbos a dessiné le fac-simile quelques lettres que j'avais aperçues (ω dans πρωτοστρα[τ]ω[ρ] et ου au début du quatrième vers), n'étaient plus distinctes.

855 (n° 235): « Sur la table sacrée de l'église de Παντανάσσα à Mistra ». Elle est en caractères courants à l'exception de quelques mots. Nous la reproduisons sans y rien changer.

θυσιαστηριον θειον καὶ ἁΓΙΟΝ της βασιλικης καὶ Γραρχικης μονης της ὑπεραγίας ἡμῶν θκοῦ τῆς επονομαζομενης παντανασσης τοῦ τελεισθαι ἐν αὐτω ταις . . . (sur le côté septentrional)
 . . . . . ΕΛΕταις καθηρωθεν καὶ αγιασθεν παρα τοῦ πανιεροτά-
 5 του ἡροπολίτου της αγιωτατης ἡροπολεως λακεδαιμονίας ΚΥΖ
 ΝΕΙΛΟΥ κατ' ἐπιτροπη τοῦ αγιωτάτου καὶ οικουμε . . . . .
 . . . . . χου ΚΥΖ διονυσίου, ἐπὶ βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων
 βασιλειων ἡμῶν ΚΥΖ θεοδώρου παλαιολόγου τοῦ πορφυρογενήτου
 Κ^{το} ΜΗ^α ΞΕ^ω Η^ω Τ^ω Χ^ω ς^ω λ^ω ε^ω τοὺς τῆς ενε . . .

Il est aisé de compléter ce texte: l. 4 τελείται; l. 6-7, οικου-
 μενικοῦ πατριάρχου; l. 9, τῆς ἐναστάσης ζ' ἰνδικτιῶνος: et de lire
 les passages que Fourmont n'a pas transcrits: ἁγιον (l. 1): κυ-
 ρου (l. 5, 7 et 8); κατὰ μῆνα Σεπτεμβρίου τοῦ ς^ω λ^ω ζ' (l. 9).

L'inscription est reproduite au folio 92 (n° 212), d'une écriture plus soignée¹. La transcription au net ne diffère de la copie originale que par de légères différences d'accentuation.

La transcription au net est partagée en trois sections disposées de façon à former trois côtés d'un carré: l'une jusqu'à ἐν αὐτω ταις (l. 3), à gauche, de haut en bas; la seconde, jusqu'à οικουμε . . . (l. 6), au bas de la page; la troisième à droite, de bas en haut. L'inscription se développait donc sur les côtés septentrional, occidental et méridional, c'est à dire pour qui regardait l'autel de gauche à droite. Elle était gravée, sans doute, sur l'épaisseur de la dalle.

XXXV. *Épitaphe* (1445).

Sous une arcade sépulcrale adossée au mur sud du narthex aux pieds d'un personnage orant.

¹ Sur la feuille, à côté du n° 212, on a écrit au crayon: « reproduite n° 235 ». Cette note n'est pas de Fourmont. Le n° 235 est visiblement la copie originale.

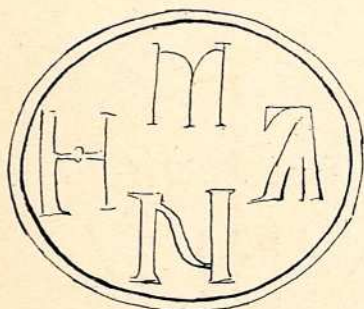
ZISIOU, nos 20-21; — Lampakis, *Δελτ. χριστ. ἐταιρείας*, II, p. 61; — Millet, *BCH*, L XVIII p. 458, note 5. Haut. des lettres, 0^m·025; larg., de 0^m·01 à 0^m·015; interl., 0^m·005; longueur de l'inscription, 0^m·46. Lettres blanches sur fond en parties bleu et vert. La 2me et la 3me lignes très effacées.

ΕΚΗΜΗΘΑ ΔΟΥΛΟΣ
 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΕΩΛΟΓΟΥ
 ΜΑΝΟΥΗΛ ΛΑΣΚΑΡΙΣ Ο ΧΑΖΤΙΚΗΣ
 ΕΤΟΥΣ ʼΣΘΥ ʼΙΝΔΙΚΤΙΩΝΟΣ ʼΗ

ἐκημήθη ὁ δούλος
 τοῦ π[α]νέυτ[υ]χεστάτου δεσπότη ἡμῶν
 κωνσταντίνου τοῦ παλεωλογου
 μανουηλ· λάσκαρις ὁ χαζτικῆς
 ἔτους ʼςϞϞ ʼινδικτιῶνος ʼη

Sous le pignon qui couronne l'arcade, trois monogrammes, deux aux extrémités, le troisième sous l'angle central étaient tracés dans un cercle de 0^m·15, en noir sur fond jaune. Celui de gauche a disparu.

Au centre :

μ(α)ν(ου)ηλ

A droite :

χ(α)τ(ι)κ(η)ς

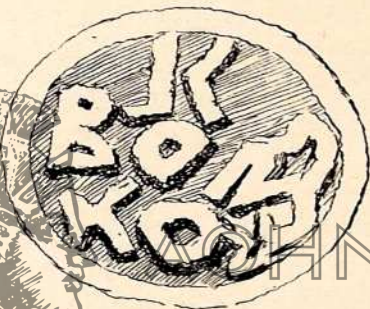
Le monogramme disparu était visiblement celui de λάσκαρις.

XXXVI. *Monogrammes* (1502).

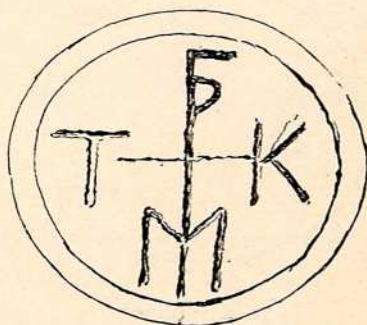
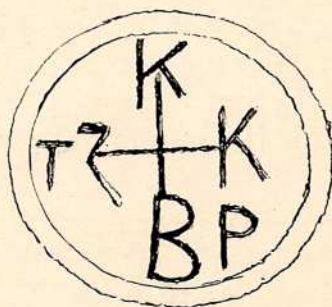
Autour d'une arcade adossée au pied du clocher, sur la face septentrionale; trois, en tuf sculpté au dessus de la courbe de l'arcade (celui de droite a disparu); quatre, tracés à la pointe sur le stuc, vers le bas, deux à gauche, deux à droite.

ZISIOU, n° 16. Monogrammes en tuf: diam., 0^m 22; relief, 0^m 01; cerclés de rouge. Monogrammes au trait: diam., 0^m 22; largeur du trait, près de 0^m 005; également cerclés de rouge.

a) *A gauche:**Au centre:*

ν(ο)εμβρ(ιου) ιζ

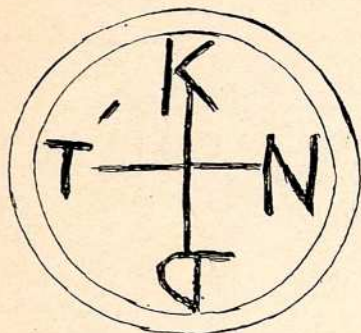
κο(ν)στ(αντινος) κ(υ)β(ερ)ιτ(ζ)άκ(ης)?

b) *A gauche:*

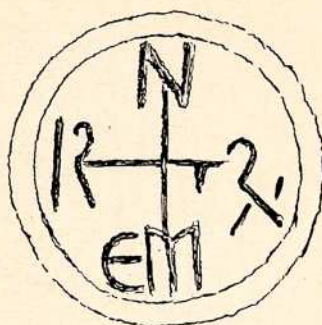
κ(υ)β(ε)ρ(ι)τ(ζ)ακ(ης)?

γρ(α)μ(μ)ατ(ι)κ(ος)

A droite:

κ(ων)στ(αν)τ(ι)ν(ος)

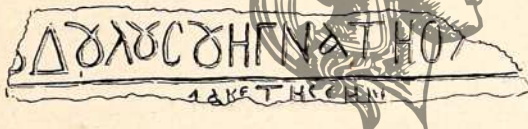

ν(ο)εμ(βριου) ιζ(ε)τ(ους) ζ

XXXVII. *Invocation.*

Fragment de marbre blanc, encastré dans cette même construction à droite.

Zisou, n° 17. Haut. des lettres, 0^m 055 et 0^m 042. Gravure en creux.

.... [τ]ου δουλου σου ηγνατηου ....
[α]μα κε της σημ[βιου] αυτου ....

XXXVIII. *Monogramme.*

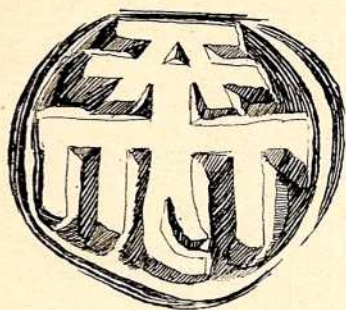
Petite chapelle à quelque distance au dessus de la Pantanassa, à l'intérieur du monastère. Dalle de marbre servant d'autel. Le monogramme est sculpté deux fois sur la surface de la dalle. Un fragment d'une dalle semblable, mais plus petite, autrefois encastré parmi les marches de l'escalier qui conduit à l'église, se trouve aujourd'hui au musée. C'est ce fragment que l'on reproduit ici.

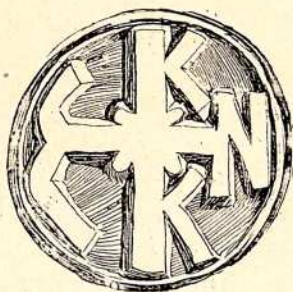
toute la largeur de l'imposte, sauf un filet en bas et la moulure plate verticale en haut. Le fac-simile reproduit les monogrammes des pieds-droits.

Pied-droit sud du mur ouest:

δ(εσ)ποτ(ης)

Pied-droit nord du mur ouest:

κ(α)ν(τα)κ(ου)ζ(η)ν(ος)

Sur les colonnes le monogramme de δ(εσ)ποτ(ης) regarde la nef centrale, celui de κ(α)ν(τα)κ(ου)ζ(η)ν(ος) les bas-côtés.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

XL. *Poésie politique.*

ΑΘΗΝΩΝ

Sainte-Sophie était, comme la Panaghia du Brontochion et la Pantanassa, précédée d'un portique à colonnes, aujourd'hui disparu, mais dont j'ai pu retrouver quelques vestiges. Fourmont y copia une longue inscription. Sa copie originale est conservée au folio 99 du Suppl. gr. 855 (n° 261a); le net, au f. 92v (n° 213). Le net porte la mention suivante: « Dans l'église d'αγία Σοφία à Misistra. C'est aujourd'hui une mosquée à Mistra ». Les deux copies sont en caractères courants, sauf deux mots que Fourmont n'a pas compris (l. 22). L'original était en majuscules accentuées avec des abréviations. Nous reproduisons la copie originale que nous traitons comme un original, en maintenant toutefois les abréviations les doubles points sur les ι et les υ, et les esprits sur la première lettre des diptongues.

1re colonne.

- 1 [ἥρ]ως χαριτώνυμος αὐταναξ μέγας
 λαοσσός πραξει τέ καὶ σοφοῖς λόγοις
 καὶ θανάτου μελημα τῷ μανδύλῳ
 καὶ τοὺς νοητοὺς ἀνταναιρῶν σατράπας
 5 καὶ τῆς νίκης πτέρυξιν ἀρθεῖς ὑψόσει ¹
 πορροθεν ἐμφαίνουσα κακτῶν βλεμμάτων ²
 νικῶντι καὶ νοῦν καὶ τὸ ρητόρων γόμα
 ὡς πᾶσι χρηστοῖς εὐκλεῶς κοσμουμένη
 ὑπὲρ φουλόγοις ³ τε καὶ τοῖς πρακτέοις
 10 νέμει δὲ τὴν πέλοπος ἐξ εὐανδρίας
 . . . . .σε χρηστῶν ἀγέλην μονοτρόπων
 . . . . .ἀτεχνῶς ὡς θῶ καὶ πατρασι

2de colonne.

- καντακουζηνός αὐτῶν αὐτοκράτωρ
 ἔστηκεν εἰς ἐνδειξὴν ὀρθοδοξίας
 15 διὼν ἀλητῶς ⁴ πρὸς τοῦ πεφραγμένου
 τῶν βαρβάρων ἐπὶ τῆς οὐδὲς ἀλόχου ⁵
 ὡς ἔστι τοῦ γήμαντος αὐτὴν αξία
 καὶ κατόπιν βαίνουσα τῶν τούτου τρόπων
 καν τῷδε νῆξ καὶ πλέον σεμνύνεται
 20 πᾶσαν ἑαυτοῦ νοσιὰν περισκέπει
 ὅς εὐτυχῆς ὢν καὶ καλὸς καὶ γεννάδας
 σωτὴρ ἀληθῶς Ἡ ΠΗΡ' ⁶ δεδειγμένος
 καὶ φιλοπάτωρ εὐρεθεῖς ἀπὸ βρέφους
 σέβας νέμειν δεῖ καὶ φιλεῖν τὸν πλησίον

¹ Net: ὑψόσει. L' est raturé sur la copie originale.

² βλεμμάτων.

³ ὑπερφύλλοις.

⁴ ἀλύτως. Au net, ἄλυτως.

⁵ ἔπτηξεν οὐδένα λόγον.

⁶ ἡ πατήρ.

3e colonne.

- 25 βασιλέων αἵμασιν ὠραισμένος
ἐπωμαδὸν μὲν σαυρικὸν σκήπτρον φέρων
καὶ πνικῶν χαρίτων πεπλησμένος
ὀπλιζεται γὰρ καὶ κατ'ἀμφοῖν¹ ὡς γίγας
ἦσ' ὕψυρος² δ' ἔστηκεν αὐτῶν³ πλησίον
30 καὶ τοῦ γένους ἐκητὶ καὶ τῆς ἀξίας
πάσας γυναικῶν ἐκνίκῃ τὰς προκρίτους
τίκτους καὶ γὰρ τὸν ἱμανουὴλ δεσπότην⁴
καὶ πραγμάτων ἔμπερος⁵ ἐξ ἐβουλίας
καὶ τὸν δὲ σηκὸν ἀνεγείρας ἐκ βάθρων
35 πρὸ τῶν πύλων ἔγραψε τῆς ἐκκλησίας

4^e colonne.

- Τῆς ἀρεῖκης ἐνιϋοῦς⁶ ἐπιστάτης
καὶ χοῦν ἀπεικόνισμα τῆς ἀκακίας
τῶν ἀρετικῶν ἅπαν ἐμφράττει σῶμα
40 τοῦ πεποι(θ)ῶς βασιλεὺς τῇ δυναμεί
οὐκ ἀβοηθὸς καὶ σοφῇ ἐννεργάτις
διδασκάλω τε τῷ βασιλεὶ χρωμένῃ
οὔσα δ' ἀπαράβλητος⁷ ἡ σύζυγος
ἄνδρα στιβαρὸν καὶ φρενῶν πλήρη ξένη
πάντα ο⁸ κχθαιρεὶ δυσμενεῖς⁹ κατὰ(τα) κράτος
45 τῷ παντοποῶ τοῦ θυ πρ' λόγῳ
τὴν βασιλικὴν πατέρων σύζυγαν¹⁰

¹ κατ' ἀμφοῖν. — ² ἡ σύζυγος. — ³ αὐτῶ.

⁴ Le vers 32 compte une syllabe de trop: on devra donc écrire τίττει, en rapportant le mot à l'impératrice seule, ou supprimer la syllabe initiale de ἱμανουήλ et lire Μανουήλ. Il ne paraît pas douteux qu'on doive préférer la deuxième correction et garder τίκτους: c'est au couple impérial qu'appartient l'honneur de cette glorieuse descendance.

⁵ ἔμπερος. — ⁶ ἐνιϋοῦς. — ⁷ δ' ἀπαράβλητος. — ⁸ πάντας. Fourmont a confondu O et C. — ⁹ Au net, δυσμενεῖς.

¹⁰ Fourmont n'a pas observé, à en juger par la disposition de sa copie, que les colonnes se suivent, non pas une par une en leur totalité, mais vers par vers. On lira donc à la suite des lignes 1-13-25-36, puis 2 14-26-37. La chose du reste est assez facile pour qu'il ait paru inutile de rien changer à l'ordre du manuscrit de Fourmont.

L'accentuation κατὰ μφοῖν (l. 28), δὲ παρὰ βλητος (l. 42) que Fourmont a copiée telle qu'il la voyait, sans critique, indique que la forme des apostrophes et des esprits ressemblait à ce qu'on observe dans les chrysobulles du Brontochion.

Divers.

XL. Monogrammes.

Copie de Fourmont: Suppl. gr. 855, f. 48 (copie originale); ff. 230 et 231 (net). La copie originale porte la mention: « A Misistra sur une fontaine ». Le net est ainsi désigné: « Misoæ sive Misitræ juxta fontem castelli ». Je n'ai pas retrouvé cette fontaine. Je suppose qu'il s'agit de la haute ville et non de la forteresse.

Le dessin de Fourmont figure un écusson portant un lion.

Au dessus:

ΕΜΑΝΟΥΗΛ ΕΣΠΟΤΗΣ

En bas, de chaque côté de la pointe de l'écu :

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

On reconnaît le monogramme des Cantacuzène et des Paléologue.

XLII. Monogrammes.

Fourmont, Suppl. gr. 855, f. 48, sur la même feuille que la précédente, au dessous.

« Dans une église »:

« Un griffon et un lion ».

μ(α)ν(ου)ηλ κ(α)ν(τα)κ(ου)ζ(η)ν(ος) δ(ε)σπ(ο)τ(ης) παλ(αιολογος)

XLIII. *Invocation* (?).

Sur un fragment de corniche encastré dans l'aqueduc de Diasélo, sous l'arcade où passe le chemin du château, à gauche.

Haut. des lettres, 0^m 02.

... N ΔΥCHNΑ/ΤΟΙC NΤΑ.ΛΙ. C... ὩN CONOI... ΤΟ...

peut-être: λυσην (ou δωσειν) αυτοις..... των σου οι[κον]....

XLIV. *Dédicace* (1742).

Fontaine à Diasélo, près du sentier conduisant vers Trypi.

Majuscules irrégulières (0^m.01 à 0^m.03), sans accentuation ni surcharges.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1742 αβγοστατου — 22

γηοργακις φαλας
εβαλα και εγρισα το πα-
ρον καμαρι με τη σεντουκα

XLV. *Dédicace* (1762).

Fontaine près de Saint-Pantaléimon, sur le bord du ravin qui sépare le vieux Mistra du village moderne.

CIG 8762, d'après Le Bas, *Inscr. gr. Laconie* (1837) p. 152: « Mistræ (Novæ Spartæ) in lapide fontis. Inscription copiée par M. Trézel sur une pierre de la fontaine des cinq arcades à Mistra ». La transcription de Le Bas est très fautive. Il la date de 6362 = 853.

Haut. des lettres, 0^m.025. Majuscules assez régulières, accentuées. Quelques abréviations.

Ζήθι κυράκος ἀνδ[ρά]ριστος¹ λακεδαίμων
 τουπικλην κρεβατῆ κύδι·στ' ἀγχίνοε ἀνερ
 προστατε[ύ]σας καὶ γὰρ παρακλήσεσι παντῶν
 συντρίψας τε ὄρη τάδε πηγας θεσπεσίους τε
 ἀψῆβ αυγουστου κζ^η

XLVI.

Copie de Fourmont: Suppl. gr. 855, f. 22 (copie originale); et 571A, fol. 220 (net). Copie originale: « Dans l'église de Saint-Georges à Mistra sur un marbre² de cette église ».

ΟΣΤΑΠΟΙΣ Θ^{ΩΝ} ΜΡ^Ω ΡΓ^Ω ΠΗ^Ω ΗΜΝΙΚ^Ω ΜΑΝΟ^Ω Θ^ΩΤ^Ω · · · · ·
 ΚΗΝ ΔΕ Θ^Ω ΤΟ ΜΕΑΝΗ ΜΑΝΟΝ ΔΡ^Ω Χ^Ω

ο εν αγιοις θυματαυρογοι πατηρ υμων νικων ο με[τ]ανοιτης . . .

Je ne comprends pas la seconde ligne: on y reconnaît les abréviations de ἡμῶν, de ἀνθρώπων.

Saint-Nicolas de Parori.

XLVII. *Invocation.*

Dans le mur d'enceinte qui entoure la cour de l'église, à l'extérieur, au sud, près de l'entrée, est encastré un fragment d'une corniche décorée de rosaces et de soleils tournants. Sur la moulure verticale est une inscription.

Haut. moyenne des lettres, 0^m.02. Majuscules assez régulières, espacées, accentuées en partie. Les mots ne sont pas séparés.

[του δουλο]· σου βασιλειου ιερεος του γυμνομαχοῦλου τ . . .

¹ Le Bas: ἀνδράριστος

² Fourmont avait écrit d'abord « sur une colonne » La correction est d'une autre main.

XLVIII. *Invocation.*

Fragment encastré dans le mur sud de l'église

ΕΘΘΕΟCΑΓΙΟC
ΡΟCΑΓΙΟCΑΘΑ
ΕΛΕΗCΟΝΗΜΑC +
ΜΝΑΜΙΝCΟΙΤΑΥΤΗΝ
ΙΒΟΥΛΕΥCΗΤΩΤΑΦ^ω +

[† αγιο]ς ο θεος αγιος
[θεοδω]ρος αγιος αθα-
[νασιος] ελεησον ημας †
[μελειν] μναμιν σοι ταυτην
[εαν τις επ]ιβουλευσητω ταφω †

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

XLIX. *Mémoration.*

ΑΘΗΝΩΝ

Fragment de marbre encastré dans le pavé du sanctuaire.

Majuscules irrégulières, mêlées de minuscules. (Haut., de 0^m·01 à 0^m·03).

ΑΓΗΟCΝΗΚΟΛΑΟC
ΕΝΜΗΡΗΨΦΡΗΨΙΑ
ΙΟCΑΡΕΓΡΕΘΗΕΚΒΑΘΡΟΡ
ΕΚΗΜΙΘΗΥΠΗΚΟΠΟΚΕ
ΑΤΡΕΑΤΡΗΑΤΑΦΗΛΑΚΗ

αγηος νηκολαος
εν μηνι (φεβρ)ου(α)ρήου ια
[ουτος ο να]ος ανεγερθη εκ βαθρον
[αμα και] εκ(οσ)[μ.η]θη (σ)π(ουδ)η κοπ(ω) κε
[δαπανη] ατρεα τρηαταφηλακη

Panaghia de Parori.

L. *Poésie politique.*

La Panaghia de Parori est aujourd'hui disparue. Copie de Fourmont. Suppl. grec 855, f. 17^v (copie originale); f. 309 (net). Dans la copie originale, Fourmont a noté: « Sur la porte septentrionale de l'Église Παναγία τοῦ Παρόρη ». Dans la transcription au net: « Sur la porte septentrionale de cette église, sur un marbre. »; et plus bas « Cette 4e et la 5e colonne sont sur un autre marbre, à côté du premier, mais d'un autre caractère ». L'original était en majuscules; la copie est en minuscules, sauf exceptions. Nous la reproduisons en la traitant comme un original.

Les cinq colonnes sont transcrites sur une seule feuille: I et II l'une au dessus de l'autre, du côté gauche; III, IV et V, de même, du côté droit, mais avec cette particularité que la IVe et la Ve, pour économiser la place et ne pas entamer une autre feuille, ni reporter au verso, ont été écrites en travers. De là vient que le titre placé au dessus de chaque colonne man- que pour la cinquième.

Cette disposition semble prouver que Fourmont n'avait pas observé la méthode adoptée par le graveur du texte et qui doit être suivie dans le déchiffrement. Les vers se succèdent non pas de haut en bas et colonne par colonne, mais bien de gauche à droite, sur l'ensemble des colonnes. Ce n'est donc qu'après avoir lu les cinq vers d'une même ligne qu'on doit passer à la ligne suivante (cf. n. XL).

Pour rendre manifeste ce procédé et faciliter la lecture, tout en gardant, sauf en ce qui concerne le renversement des deux dernières colonnes, la disposition du manuscrit de Fourmont, j'ai numéroté dans chaque colonne tous les vers de 1 à 18 ou 17. On devra lire de 1 I à 1 V et ainsi de suite.

Les lignes 18 des colonnes I et II, en excès sur les autres colonnes, s'expliquent par l'addition d'une formule finale à laquelle cet espace limité suffisait.

1° colonne de 18 lignes.

- 1 λόγος παλαιὸς δῶρον θου̅ δεσπότης.
- 2 ἐχθροὶ κακοῦργοι καὶ δόλιοι ἐσκράτος¹.
- 3 ἅπαντ' ἔπραττον ἐκβαλεῖν τε τοῦ θρόνου
- 4 μεθ' ὧν ἅπανθ' ὑπήκοον κατεκρίζου.
- 5 ἀπλοὺς τὸ ἦθος αὐγάζων θεωρίαν.
- 6 ἀνὴρ γλυκύς τε καὶ προμήθεια ξένων.
- 7 σμικρουμένην οὔσαν τοπικοῖς ἀνδράσι
- 8 τοιαῦτα τὰ ἐνεδρα τῶν ἐγχωρίων.
- 9 ἄλλου φαραῶ καὶ πικρῶν ἐπισατῶν.
- 10 πλάσῃν θῶ μὴ γινῶντες οἴμοι τάλαρες
- 11 ἄλλα ἐπ' ἄλλοις καθ' ἐκάστην ἡμέραν
- 12 ἄγαρ ἐγγόνους εἰς ἄμιλλαν λαττίνων²,
- 13 ἐν οἷς ἔπασχεν ἀδικοῦμενος πάνυ
- 14 ἢ πῶς δοκεῖτε ἀπαξ ἀπαντὲς τότε
- 15 ἅπασαν ὡς ἀντικρὺς ἐν χερσὶν ἔχειν
- 16 εἴτα ἀμνηρᾶ ὠμιληκῶς ἠδεῶς
- 17 ἀχθεῖς πρὸς ἡμᾶς νικητὴς τροπαιοῦχος
- 18 ὦ ἡ δόξα κράτος πρέπει³ νῦν καὶ αἶ.

2° colonne de 18 lignes.

- 1 βασιλέων ἔγγονος υἱὸς τυγχάνων
- 2 ἐφευρεταὶ κακῶν κάκιστοι τοὺς τρόπους.
- 3 τοῦτον θέλοντες ἐκφυγεῖν τῶν ἐνθάδε
- 4 οὗτοι μὲν εἰργάζοντο ταῦτα ὦ φίλοι
- 5 ἄκακος εὐθὺς ὡς ἴσασιν εἰδότες.
- 6 λιμῆν ὑπάρχων ὡς ἰωσὴφ αἰγύπτῳ.
- 7 χρήζουσι κράτους δεσπότης ὑπερέχειν
- 8 εἵπομαι ἂν καὶ χείρονα τούτων πλέον.
- 9 εὐρικότες πλοῦτον πόλας⁵ τὲ καὶ χώρας
- 10 τούτοις ἀνδράσι πολλάκις πρέσβεις στέλων.
- 11 ἐπινοοῦντων καὶ λεγόντων οὐ θέμις⁶

¹ ἐς κράτος. — ² Ἄγαρ ἐγγόνους = Ἀγαρηνοὺς V, 14. — ³ ἀμνηρᾶ, l'émir. — ⁴ Aunet, πρέπειν. Le ν, dans la copie originale, est barré. — ⁵ πόλεις. — ⁶ οὐ θέμις (ἂ οὐ θέμις ἐστί).

- 12 τὰς ἐλπίδας τέθηκε πρὸς τὸν ΧΝ μου.
 13 χάριτι ρωσθεὶς πρὸς πάλην οὖν βαδίσας.
 14 τῇν τῶν ἐχθρῶν ἔκπτωσιν ἐλθοῦσαν τάχῃ.
 15 μόχθου κόπου τὲ κιναύνου¹ παραβλέψας
 16 ἀναδοχὴν ἔννοιαν εὐρικῶς ξένην,
 17 τῶν λαττίνων πᾶν γε κατησχυμένων,
 18 καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

3^e colonne de 17.

- 1 ἤχθη πρὸς ἡμᾶς ὡς κύριον² τοῦ τόπου.
 2 μεστοὶ φθονοῦ ψεύδους ἔριδος³ καὶ φόνου.
 3 ἢ θανατῶσαι καὶ ἀδеспότως μένειν.
 4 χρόνοις ἱκανοῖς τῶν ἀριθμῶν ὡς πέντε⁴
 5 εἰρηνικὸς φιλάγαθος φα(ν)εῖς πᾶσιν
 6 ξεναγογῶν ἕκαστα πρὸς τοὺς ξένους.
 7 δάκνειν τὲ ἀλλήλους τε καὶ καταφλέγειν.
 8 αὕτη γε ἀνταμειψίς ἦν τῷ κυρίῳ
 9 ἐφ' ᾧ ὡν ἐζήτουν θανατῶσαι δεσπότην
 10 τῶν ἀγαθῶν συνάφειαν τοῦ τόπου.
 11 δέει θλίψει λύπη τὲ συγγασθεῖς ἅμα.
 12 ὃν ἔσχεν αἰετὶ τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ
 13 τίς ἂν κατεῖποι τὰ πεπραγμένα ἄνδρες
 14 πόλεις ἐχειρώσατο ἐχθροὺς πατάξας
 15 γνώμη ἀγαθῇ εἰς ὑφήλιον τρέχει.
 16 ἐξουσίαν ἔλαβε πελοποννήσου
 17 ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ζημιωθέντων ἄγαν

4e colonne 17 lignes et d'un autre caractère⁵.

- 1 κωνσταντινούπολιν λιπὼν τὴν πρίδα.
 2 ὄρκον πατοῦντες ἀρπάζοντες τὰ ξένα.
 3 εφ' ᾧ σέβας πάτριον ἥσχυναν σαφῶς.

¹ κινδύνου. — ² κύριος. — ³ ἔριδος. — ⁴ χρόνοις . . . τὸν ἀριθμὸν . . .

⁵ Cette indication vaut pour les deux dernières colonnes, ainsi qu'il appert de la note de Fourmont citée en tête.

- 4 βαβαὶ ἀεὶ πνέοντες εἰς μάχην κράτους.
 5 εὐεργέτης εὐσπλαγχνος ΠΡΑΥC ¹ ὡς ἄλλος.
 6 θαυμαστος εἰς ἅπαντας ἐχθροὺς τυγχάνων
 7 ἐν ᾧ σφαγαὶ καὶ δάκρυα ὡς εἰμέραι ²
 8 ἀνθ' ἧς ἐλευθερίας ἔχον ³ ῥωμαῖοις
 9 ὥσπερ παλαιὸς ⁴ ἔπραξαν τῆς ἀμπέλου
 10 οἴμοι τῶν κακῶν εἰσακουσθεῖς ουδέπω.
 11 τάγμα στρατιωτικὸν ἀθρόϊσας ἄκων
 12 παρακαλῶν ὡς τάχιον δοῦναι δίκην.
 13 εἰ καὶ φύλον ⁵ χριστιανῶν δεῖνα παθόν.
 14 σαμψὼν ἀναφανεῖς δε κατὰ τὴν νίκην
 15 ὡς ἂν ἔχοιμεν ἐλπίδα σωτηρίας
 16 χειρώσας ἐλθὼν δεσποτεῖαν τοῦ ἄργους
 17 οὕτω KC' ἀντιτάσσεται ἐχθροῖς

[5e colonne 17 lignes de la même écriture que la 4e].

- 1 σφόδρα ἀπειθείσονται ⁶ *ΜΩΡΑΙΟΙ*
 2 διαίρεσιν φιλοῦντες ὡς αἰματωδῇ
 3 γραψάντες αὐτοὺς ⁷ τοῖς λατίνοις ὀδίκη
 4 ὁ δ' ἀναρεῖς ⁸ τε ῥωστικώτατος λίαν
 5 πατρὸφιλόπαις ἀγαπῶν τοὺς ἐνθάδε
 6 ποθὼν ὑψῶσαι δεσποτεῖαν ῥωμαίους.
 7 σύγχυσις ἡμῖν τοῖς δε λατίνοις σθένης
 8 ρυσθέντες ἐκ πηλοῦ πληνθίας λατίνων
 9 ὥς φησιν οὕτω χσ ἐν παροιμία

¹ Transcription singulière en fac-simile pour un mot aussi clair: *πραύς* (cf. *ταλαΝΕC* L. 10). — ² ὁσημέραι — ³ εἶχον ou ἔσχον. — ⁴ Il y a une faute évidente: il faut à ἔπραξαν un sujet pluriel, peut-être *παλαιοί*; ou bien, avec le pluriel indéterminé, répondant à *on* en français, *παλαιοῖς*. — Une correction légère donnerait *Ἰουδαῖοι* très analogue paléographiquement: allusion à la conduite des Juifs envers le Christ, maître de la vigne, dans la parabole; cf. V, 9 (Matth., XXI, 33-45). — ⁵ Au net, *ψύλον*.

⁶ Les mots ont été mal coupés par Fourmont qui semble ne pas avoir compris; on doit lire *οἷα μῶριοι* comme des insensés. La forme ordinaire est *μωρός*, mais la mesure réclame *μῶριοι*. Malgré les allusions bibliques, on ne peut songer aux Amorrhéens = *Ἀμορραῖοι*.

⁷ *αὐτοὺς*; le sens est clair, sans mot qui exprime l'alliance. — ὧ δίκη, remplissage, cf. ὧ φίλοι II, 4. — ⁸ ὁ δ' ἀνδρετος.

- 10 ἀγνωμοσύνην μὴ φέρων τούτων ὅλως
 11 ἄνδρας δυνατοὺς θηριώδεις πρὸς μάχην
 12 οὖσιν αἰτίοις εἰς ἐρήμωσιν τόπου
 13 φεῦ φεῦ ἐπὶ κρίμασι τῶν ἀντιδίκων
 14 ἔπειτα εἰδὼς ἀγαρηνοὺς τὴν κτίσιν
 15 καὶ μηκέτι ἴδοιμεν αἰχμαλωσίαν
 16 πᾶσαν τε φημί ἣν δυνάσται ἐκράτουν
 17 χάριν δεδωκὼς τοῖς ταπεινοῖς καρδίᾳ.

Musée.

LI. *Fragment d'acte.*

Sur un fragment de colonne.

Haut. des lignes, 0^m·02; interlignes un peu moindres.—Planche XX bis, 2.

..... [ἀπο]λυτ[ήριον] γραμμ[α]
 ..... τῶ] διαληφθέν-
 [τι... μ]οναστηρίου τοῦ
 [..... εἰς ἀσφάλειαν
 [... μὲν] ἀπορίτω ἐνδιχτιῶνος με

LII. *Fragment d'acte.*

Sur un fragment de colonne. Apporté du nouveau Mistra.

Hauteur des lettres, de 0^m·015 à 0^m·018; interl., env. 0^m·015.—Planche XX bis, 3.

- 1 † ἐπεὶ οἱ μοναχοὶ τοῦ κατὰ [τὴν]
 [πε]λοπόννησον πατριαρχικοῦ μο[να]-
 στηρίου τοῦ εἰς ὄνομα τιμωμένου [τοῦ]
 [ἐ]ν ἱεράρχοις παμμάκαρος καὶ θαυματουργ[οῦ]
 5 [νι]κολάου καὶ ἐπικεκλημένου του ἀχρά[ντου]
 [ἀνέφε]ρον εἰς τὴν ἡμῶν λογιότητα ὡς ἔφθασα[ν]
 [ἀγορά]σασθαι χωράφια τινὰ δεδώκασιν δὲ
 [τινὲς] τῶν φιλοχρίστων ἕτερα πρὸς ἐν[ω]-
 [θησόμενα] εἰς τὸ τοιοῦτον μοναστήριον καὶ εὐρ[έθη]-
 10 [σαν οἱ κομί]ται ἐν ὁχλήσιν καὶ κατὰ δυ[ναστείαν]...

LIII. *Invocation.*

Fragments d'une croix en haut relief. Inscription sur le cadre de la dalle.

Majuscules non accentuées, gravure médiocre, lecture malaisée; haut. moyenne, 0^m.015.

a) à gauche:

Υ
Δ
ΕΣ
ΠΟ
Τ
//
//
ΘΕ
ΚΕ
//
ΘΚΕ
ΗΘ

b) à droite:

ΗΟ
CH
ΦΟ
ΑΡ
ΜΕ
ΝΙΟ
ΘΑ
ΠΟ
ΤΗΝ
ΜΕ
ΓΑ
ΛΙΝ
Α
ΜΕ
Η
ΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

a) [το]υ δεσποτου [ημων] θεε κυριε [και] θεοτοκε [βο]ηθη[τε]

b) ηοσηφ ο αρμενιο[ς] ο απο την μεγαλιν α[ρ]με[ν]ηαν

LIV. *Monogramme.*

Fragment de corniche, au centre de l'ornement.

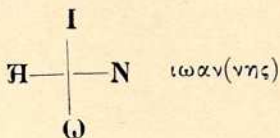

ζαμπεα

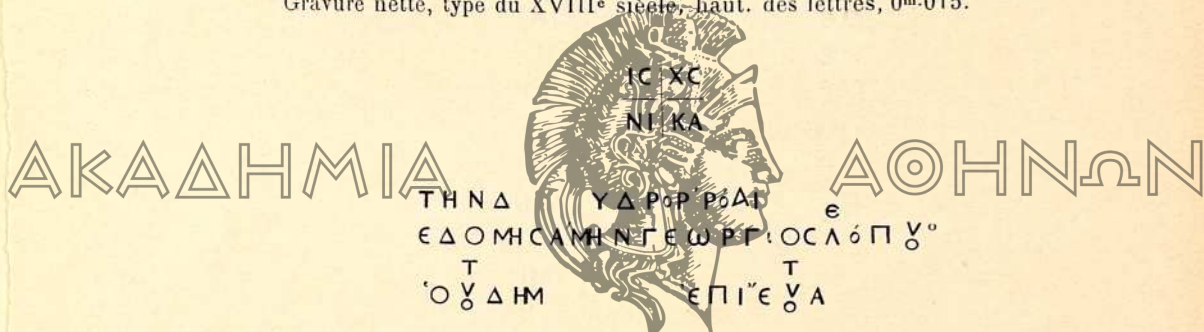
LV. *Monogramme.*

Haut. des lettres, 0^m.025; diamètre, 0^m.085.

LVII. *Dédicace.*

Fragment apporté de Sparte, au revers d'un relief antique.

Gravure nette, type du XVIIIe siècle, haut. des lettres, 0^m.015.

την δ[ε την] υδρορρόα[ν]
 έδομησάμην γεωργιος λεόπου[λ]ος
 ό του δημ[ητρίου] έπι έτου[ς] α. . . .

GABRIEL MILLET

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

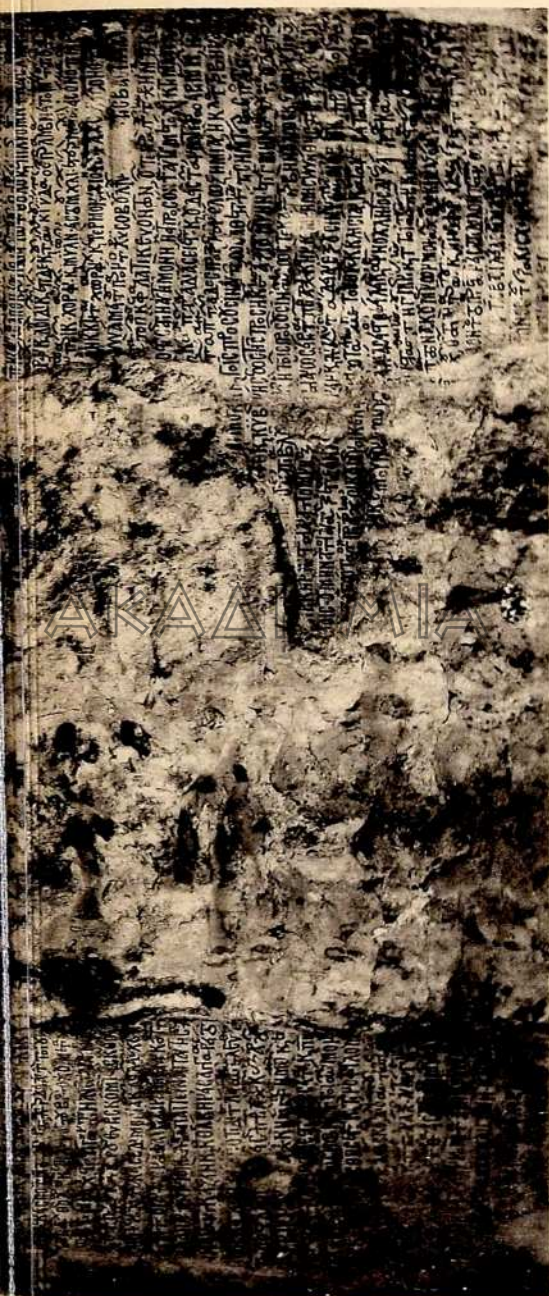
ΑΘΗΝΩΝ

AKAΔΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

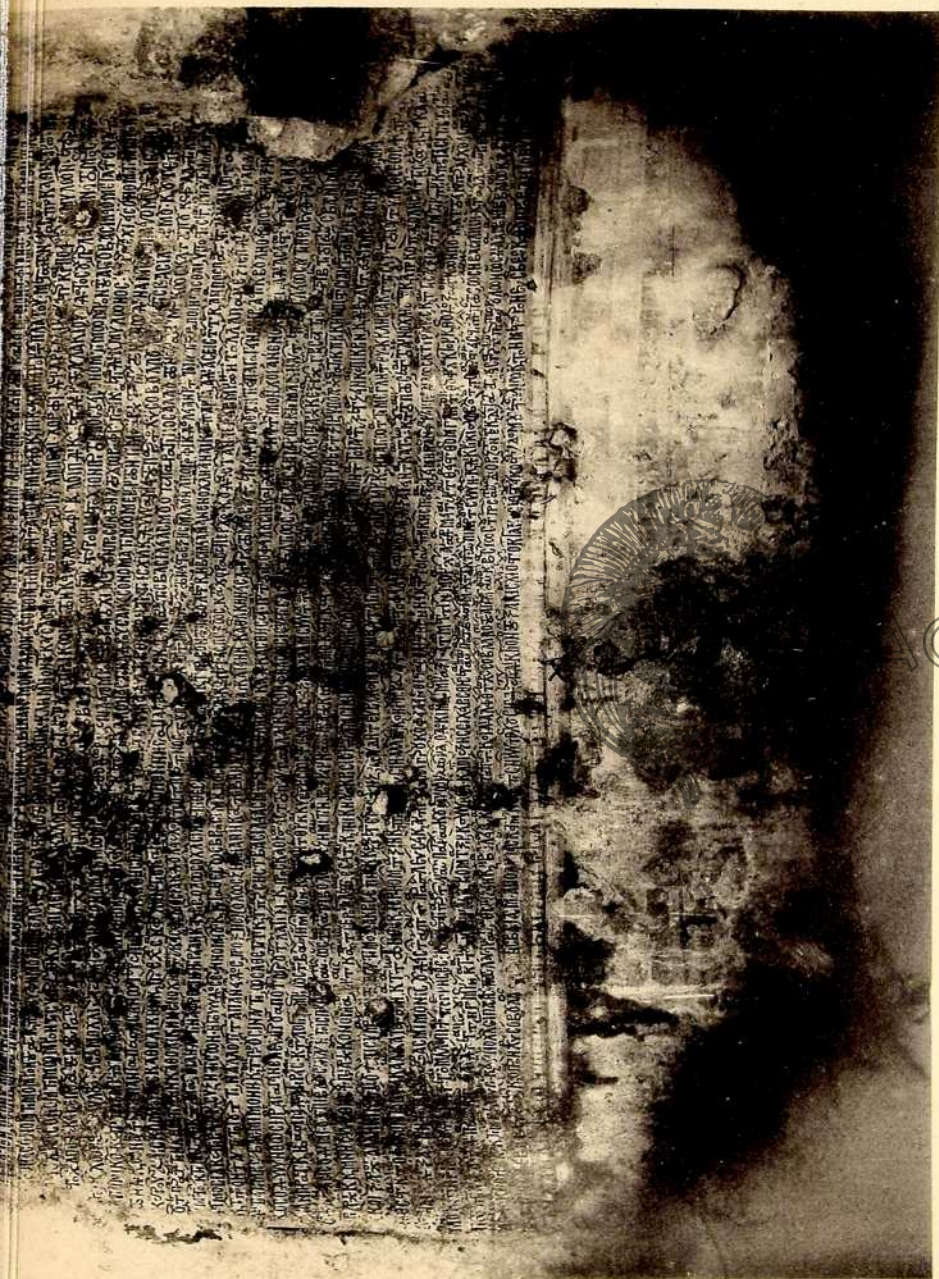
ΑΘΗΝΩΝ

AKAΔHM

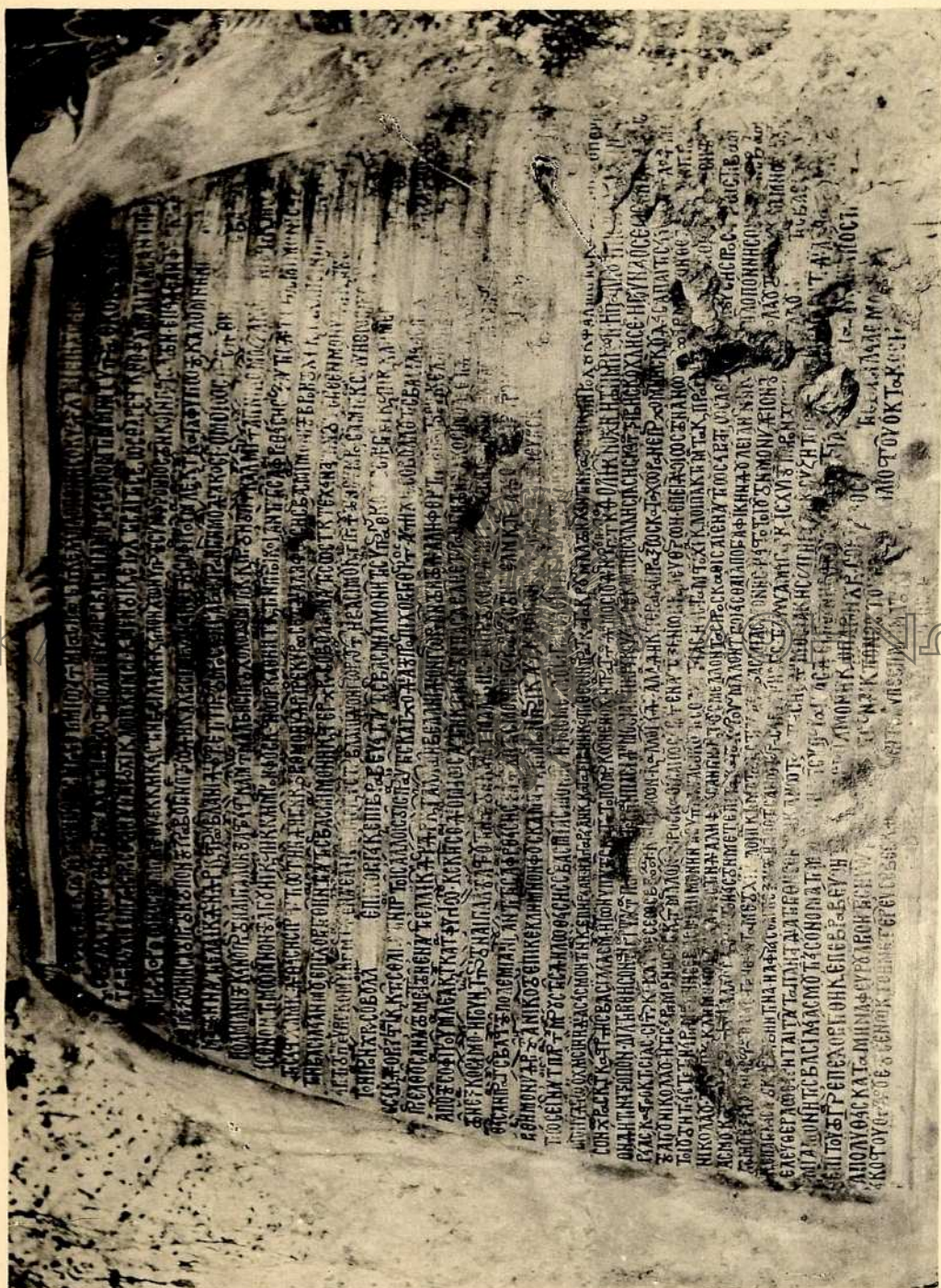
Phototypie Berthaud, Paris.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

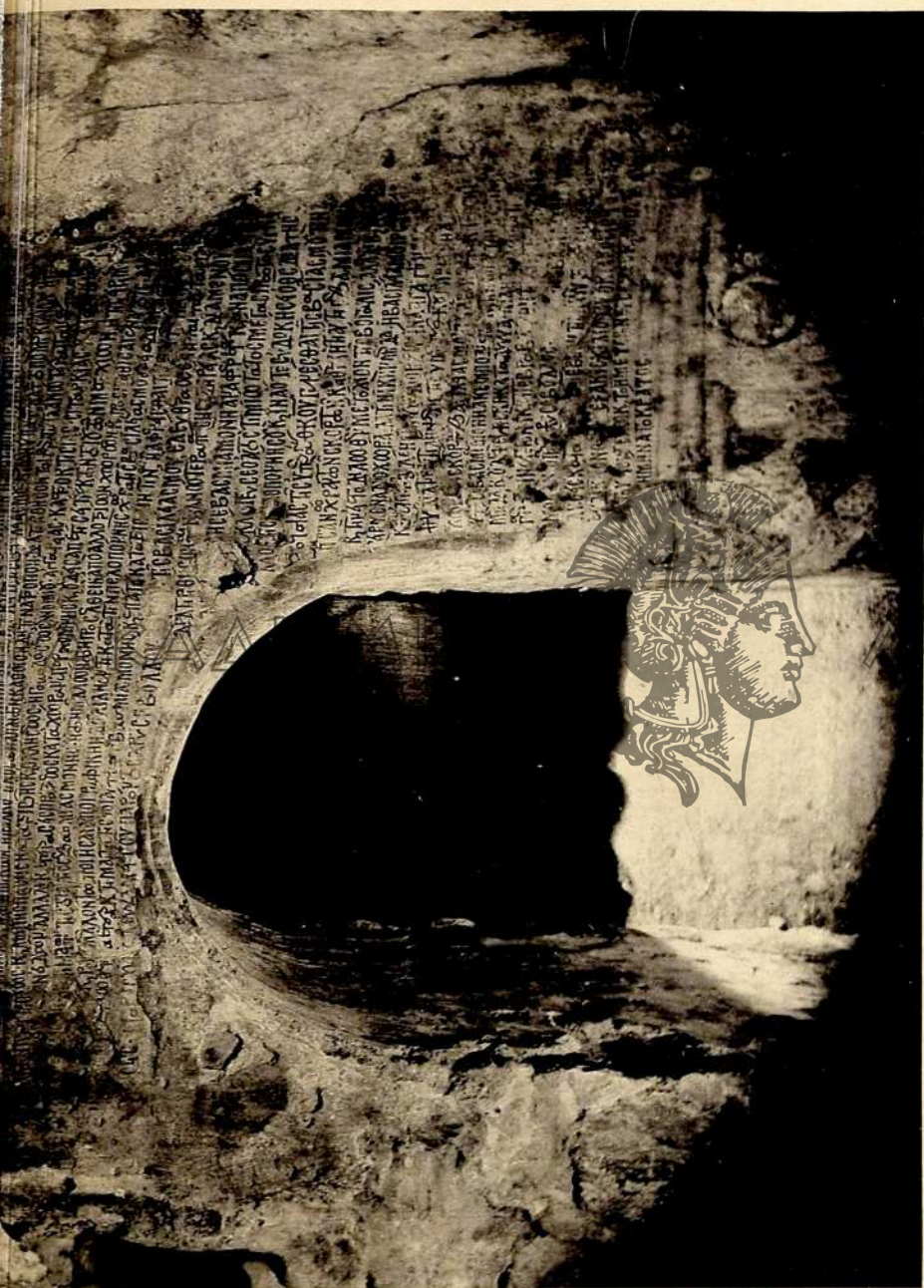
ΑΘΗΝΩΝ

AKAΔΗΜΙ

©HNNN

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

2.

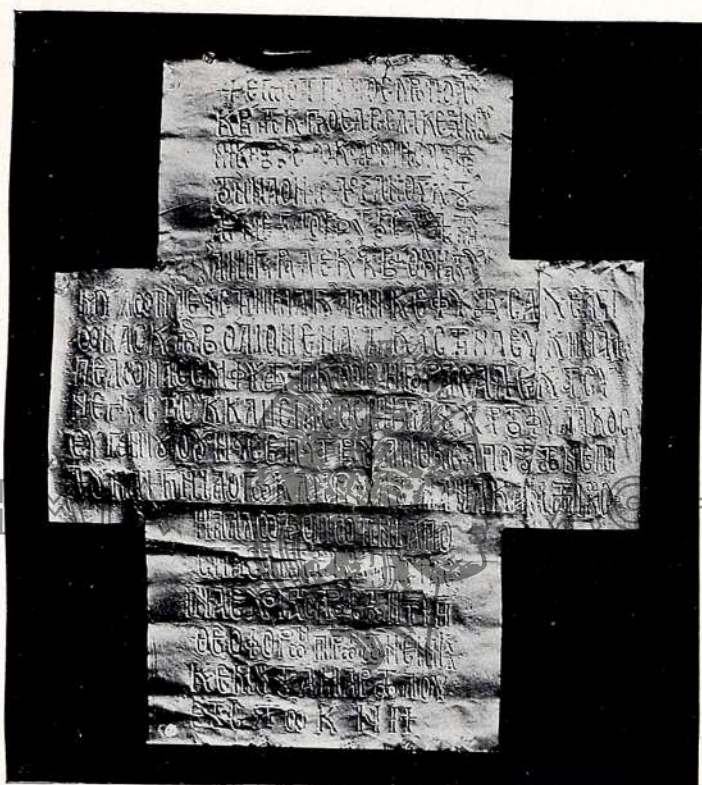
3.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜ

ΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020472

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ